MODLITWA
ŚWIĘTEGO KAZIMIERZA
JAGIELLOŃCZYKA
DO
NAJŚWIĘTSZÉJ PANNY

PRZEZ

ALEXANDRA PRZEZDZIECKIEGO.

KRAKÓW.
W drukarni c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego
pod zarządem K. Mańkowskiego.
1867.

Miejska Biblioteka
im. J. Szujskiego
W NOWYM SĄCZU.

Lp. 1932.

Umieszczenie: II. 1188.

2/76-3299

Sądecka Biblioteka Publiczna
5000010187
Zbiory Zabytkowe

Inwentarz
L. 1932
Dział
L. p. 1874-02

Panu Józefowi Szujskiemu
ofiaruje
Autor

Warszawa
Grudzień 1866

BIBLIOTEKA [illegible]
IM. J. SZUJSKIEGO
[illegible]

MODLITWA
ŚWIĘTEGO KAZIMIERZA
JAGIELLOŃCZYKA
do
NAJŚWIĘTSZÉJ PANNY

Z rękopisów XII. XIV. i XV. wieku i ze źródeł archiwalnych krytycznie wyjaśniona

przez

Alexandra Przezdzieckiego.

BIBLIOTEKA WALENIA JÓZEFA ... W NOWYM SĄCZU

KRAKÓW.
W drukarni c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego,
pod zarządem K. Mańkowskiego.
1867.

243/76 - 3293

Publiczna im. Józefa Szujskiego
Sądecka Biblioteka Pedagogiczna w Nowym Sączu
ZBIORY SPECJALNE
nr inw. 10187
2

171 15

„*Casimirus frater veritatem post Deum colendam dicebat.*“

„Kazimierz brat powiadał, że po Bogu prawdzie najpierw służyć należy.“

Słowa Świętego Królewicza Kazimierza przywiedzione przez Matkę Jego Królowę Elżbietę w rękopisie: O wychowaniu Królewskiego dziecka, przypisanym najstarszemu Synowi Władysławowi, Królowi Węgierskiemu i Czeskiemu. Rękopis ten znajduje się w Bibliotece Cesarskiéj Wiedeńskiéj pod l. 1240 *(Philos. 570)* pod tytułem: *Helisabeta Polonię Regina Wladislao Pannonię Bohemięque Regi, filio Carissimo S. P. D. De institutione Regii pueri.*

Święty Kazimierz Jagiellończyk, za życia swego Królewicz Polski i Xiąże Litewski, a po śmierci Patron Korony Polskiéj i Wielkiego Xięztwa Litewskiego, od niemowlęctwa do ostatniego tchnienia pałał najgorętszą miłością ku Najświętszéj Maryi Pannie, Matce Boskiéj, i w téj miłości czerpał siłę téj Anielskiéj cnoty, któréj sam był najdoskonalszym wzorem na ziemi. [1])

Skoro dziecinne usta pierwsze słowa wymawiać zaczęły, już rączką na obraz Matki Bożéj wskazując, Matką ją nazywał. [2]) W dziewiątym roku życia oddał go Ojciec wraz z braćmi pod dozór pobożnego a wielce uczonego Kanonika Krakowskiego Jana Długosza. [3]) Młodziutki

---

[1]) Urodzony z Kazimierza Jagiellończyka Króla Polskiego i z Elżbiéty Cesarzównéj 3. Października 1458 r. w Krakowie, umarł w Wilnie 4. Marca 1484 r. mając lat 25. i nie spełna miesięcy sześć. Wpisany został w poczet Świętych przez Papieża Leona X. w roku 1521, a więc w lat 37 po śmierci; a uroczyste święto Jego na dzień 4. Marca ustanowił Papież Klemens VIII. w roku 1602. Portret Kazimierza na czele naszéj książki umieszczony, malowany był w roku 1520 po ukończeniu procesu Kanonizacyi Królewicza, i dla tego przedstawia Go już z palmą w ręku, a promienistą jasnością Błogosławionych, na około głowy. Suknia zapewnie ta sama z axamitu czerwonego strzyżonego *(una cum veste rasi serici rubra)*, w któréj ciało Królewicza do trumny włożono, i w któréj znaleziono je w 120 lat późniéj przy otwarciu trumny w roku 1604. *(Obacz Swięcickiego Theatrum S. Casimiri str. 23)*.

[2]) *Królewska droga do nieba, albo życie S. Kazimierza* (przez Xiędza Antoniego Tyszkiewicza Biskupa Żmudzkiego) w Warszawie 1752 r. str. 45

[3]) W Czwartek 1. Października 1467, jak pisze sam Długosz w *Historyi*. Wydanie Lipskie T. II. str 411 A.

Kazimierz odznaczał się nietylko rzadką zdolnością i osobliwszą mądrością, ale także prawością charakteru i najpobożniejszém usposobieniem. [1])

„Pewnego razu jeszcze w początkach nauki, gdy wedle zwyczaju wszyscy Królewiczowie klęcząc, w głos się modlili, Kazimierz na kolanach pozostał w słodkich uniesieniach modlitwy, jakby w zachwycie; po chwili przystąpił do niego Długosz, i z lekka uderzając po ramieniu, w duchu proroczym wyrzekł: *Surge Sancte puer!* (Powstań młodzieńcze święty!) [2])

W dojrzalszéj młodości, gdy już sam sobą mógł rozrządzać, po całych dniach a niekiedy i w nocnéj porze, klęczał Królewicz przed ołtarzami Pańskiemi po Kościołach, modląc się do Boga za przyczyną Najświętszéj Maryi Panny, anielskiego życia Jego Opiekunki:

Omni die, dic Marie
Mea laudes anima
Eius festa, eius gesta
Cole Splendidissima.

Każdodziennie chwal solennie
Duszo ma Maryę,
Cześć jéj świątkom; cześć pamiątkom
Niechaj w niebo bije! [3])

---

[1]) Adolescentem ingenuum rarae indolis et memorabilis minervae, nazywa go Długosz w Historyi. Wyd. Lipskie Tom II. str. 470 D.

[2]) Życie, cuda i cześć Świętego Kazimierza przez X. A. Lipnickiego. Wilno 1858 r str. 34.

[3]) W taki sposób próbowaliśmy przepolszczyć tę pierwszą strofę, korzystając z kilku poprzednich mniéj lub więcéj dowolnych przekładów:

a) Ks. Węgrzynowicza (Melodya Ś. Kazimierza w Krakowie 1704 r.)

Dnia każdego Boga mego
Matkę, duszo wysławiaj

Jéj dni święte, sprawy wzięte
Z nabożeństwem odprawuy.

Text ten z małemi odmianami przedrukował X. Mettenleiter — *Hymnus S. Casimiri* Ratisbonae 1856; a z niego *Pamiętnik Moralno-Religijny* T. XXXII. Warszawa roku 1857 str. 148.

b) X. Antoniego Tyszkiewicza (*Królewska droga do nieba, albo życie S. Kazimierza* w Warszawie 1752) ta jedna strofa tylko:

Każdéj chwile pochwal mile
Maryę duszo moja

Jéj dzielności świąt zacności
Niech wielbi praca Twoja.

Pienia te rozlegające się pod sklepieniami świątyń Pańskich lub domowych Kaplic Królewicza były codzienną modlitwą Swiętego Kazimierza do Najświętszéj Panny. Modlitwę Królewicza wpisywał do xięgi swojéj w Krakowie, we trzydzieści kilka lat po śmierci S. Kazimierza Maciéj syn Adama Sołtysa z Jawornika, [1]) Mansyonarz przy Kaplicy N. Panny w Katedrze Krakowskiéj i notaryusz publiczny. Było to pomiędzy rokiem 1521 a 1526 r. a więc w tym samym czasie prawie, kiedy Papież Leon X. Królewicza Kazimierza Jagiellończyka w poczet Swiętych policzył.

Ciekawy ten rękopis, który był niegdyś własnością Królowej Szwedzkiéj Krystyny, znajduje się dziś w bibliotece Watykańskiéj w Rzymie.

[2]) Na karcie 149 (verso) zapisana jest intytulacya taka: *Oratio illustris principis beati Kazijmijri filii Regis*

---

c) Józefa Bohdana Zaleskiego *(Hymn S. Kazimierza na cześć Maryi Panny*; tłomaczenie S. B. Z. z muzyką Paryż 1851.)

Już od rana, rozśpiéwana / Cześć jéj świątkom cześć pamiątkom
Chwal o duszo, Maryę / Codzień w niebo niech bije!

d) X Ignacego Hołowińskiego Arcybiskupa Mohylewskiego. *Hymny Kościelne* Kraków 1856.

Póki żyję, niech Maryę / Niech pamięta na Jéj święta
Co dnia wielbi dusza / Jéj się życiem wzrusza.

e) X. A. Lipnickiego *(życie, cuda i cześć S. Kazimierza.* Wilno 1858 r. s. 85.)

Z pobożnością / Cześć Jéj świątkom
I miłością / Cześć pamiątkom
Chwal o duszo Maryę / Co dzień w niebo niech bije!

[1]) *Jawornik,* wieś pod Myślenicami w okolicach Krakowa. (J. Łepkowskiego *Przegląd zabytków przeszłości w okolicach Krakowa.* Warszawa 1863. str. 178.)

[2]) *Mss. 29. Regina Suecia in folio.* Rękopis papierowy pięknie oprawny w czerwoną skórę, ze złoconemi brzegami, cały jedną ręką pisany. Stron 302, pierwsza i ostatnia pisane są na odwrocie drukowanych blankietów Zygmunta I. zapraszających na Sejm do Piotrkowa r. 1521. — Na str. 1 nadpis Coll. Soc. Jesu. Olomuc. Cat. inser. 1638. — p. 2 verso. Rev. in Chr. Patri et DD. Johanni Konarski D. G. Ep. Cracoviensi, 18 wierszów.

Polonie. (Modlitwa Oświeconego Xiążęcia, Błogosławionego Kazimierza syna Króla Polskiego.)

Omni die, dic Marie mea laudes anima
Eius festa, eius gesta cole devotissima

i t. d. aż do karty 151.

Da levamen et iuvamen tuum illis iugiter
Tua festa sive gesta qui colunt alacriter. Amen.

ORACIO
Illustris principis beati Kazijmijri
filii Regis Polonie.

1.

Omni die
Dic Marie
Mea laudes anima:
Ejus festa,
Ejus gesta
Cole devotissima.

2.

Contemplare
Et mirare
Ejus celsitudinem,
Dic felicem
Genitricem,
Dic beatam Virginem.

3.

Ipsam cole,
Ut de mole
Criminum te liberet;
Hanc appella,
Ne procella
Vitiorum superet.

4.

Haec persona
Nobis dona
Contulit coelestia;
Haec regina
Nos divina
Illustravit gratia.

P. 4 — 148 Petri Aurorarii D. Th. opus elegantissimum veteris et novi testamenti archana mysteria carmine declarans nuper repertum. Iste ortus est in provincia Saxonia vocata et dicitur iste liber Compositus per Petrum de Saxonia sed est scriptus per Mathiam de Jaworznijk in Castro Cracoviensi et finitus anno domini 1521. Przy literze początkowéj miniatura przedstawiająca Boga Ojca w Koronie Cesarskiéj, ze światem w ręku; pod tém herb Leliwa. — p. 148. Laus tibi sit Christe, quia in festo Baptiste — Johannis liber finitur feliciter. 1523. Amen

5.

Lingua mea
Dic trophea
Virginis puerperae,
Quae inflictum,
Maledictum,
Miro transfert genere.

6.

Sine fine
Dic Reginae
Mundi laudum cantica;
Hujus bona
Semper sona,
Semper illa praedica.

7.

Omnes mei
Sensus ei
Personate gloriam:
Frequentate
Tam beatae
Virginis memoriam.

8.

Nullus certe
Tam disertae
Extat eloquentiae,
Qui condignos
Promat hymnos
Ejus excellentiae.

9.

Omnes laudent,
Unde gaudent,
Matrem Dei Virginem;
Nullus fingat,
Quod attingat
Ejus celsitudinem.

10.

Nemo dicet
Quantum licet,
Laudans ejus merita,
Ejus cuncta
Sunt creata,
Ditioni subdita.

11.

Sed necesse,
Quod prodesse
Piis constat mentibus;
Ut intendam
Quod impendam
Me ipsius laudibus.

12.

Quamvis sciam,
Quod Mariam
Nemo digne praedicet
Tamen vanus
Et insanus
Est, qui eam reticet.

13.

Cujus vita
Erudita,
Disciplina coelica,
Argumenta
Et figmenta
Destruxit haeretica.

14.

Hujus mores
Tanquam flores
Exornant Ecclesiam;
Actiones
Et sermones
Miram praestant gratiam.

15.

Evae crimen
Nobis lumen
Paradisi clauserat;
Haec dum credit
Et obedit,
Coeli claustra reserat.

16.

Propter Evam
Homo saevam
Accepit sententiam;
Per Mariam
Habet viam,
Quae ducit ad patriam.

17.

Haec amanda
Et laudanda
Cunctis specialiter;
Venerari
Et precari
Decet illam jugiter.

18.

Ipsam posco
Quam agnosco
Posse prorsus omnia;
Ut evellat
Et depellat,
Quae sunt nobis noxia.

19.

Ipsa donet,
Ut, quod monet
Natus ejus, faciam;
Et finita
Carnis vita
Laetus hunc aspiciam.

20.

O cunctarum
Feminarum
Decus atque gloria;
Quam probatam,
Et provectam
Scimus super omnia.

21.

Clemens audi,
Tuae laudi
Quos instantes conspicis;
Munda reos
Et fac eos
Bonis dignos coelicis.

22.

Virga Jessae,
Spes oppressae
Mentis et refrigerium;
Decus mundi,
Lux profundi
Divini sacrarium.

23.

Vitae forma
Morum norma,
Plenitudo gratiae;
Dei templum,
Et exemplum
Totius justitiae.

24.

Virgo salve,
Per quam valvae
Coeli patent miseris;
Quam non flexit,
Nec illexit
Saeculi cupiditas.

25.

Gloriosa
Et formosa
David regis filia,
Quam elegit
Rex, qui regit
Et creavit omnia.

26.

Gemma decens,
Rosa recens,
Castitatis lilium;
Castum chorum
Ad polorum
Quae perducis gaudium.

27.

Actionis
Et sermonis
Castitatem tribue,
Ut tuorum
Meritorum
Laudes promam strenue.

28.

Opto nimis,
Ut inprimis
Des mihi memoriam,
Ut decenter
Et frequenter
Tuam cantem gloriam.

29.

Quamvis muta
Et polluta
Mea sciam labia;
Praesumendum,
Non silendum
Est de tua gloria.

30.

Virgo gaude,
Quia laude
Digna es praeconio:
Quae damnatis
Libertatis
Facta es occasio.

31.

Semper munda
Et foecunda
Virgo tu puerpera,
Mater alma
Velut palma
Virens et fructifera.

32.

Cujus flore,
Vel odore
Recreari cupimus,
Ejus fructu
Nos a luctu
Liberari credimus.

33.

Pulchra tota
Sine nota
Cujuscumque maculae,
Fac nos mundos
Et jucundos
Te laudare sedule.

34.

O beata,
Per quam data
Nova mundo gaudia,
Et aperta
Fide certa
Regna sunt coelestia.

35.

Per quam mundus
Laetabundus
Vero fulget lumine;
Antiquarum
Tenebrarum
Offusus caligine.

36.

Nunc potentes
Sunt egentes,
Sicut olim dixeras;
Et egeni
Fiunt pleni
Ut tu prophetaveras.

37.

Per te morum
Nunc pravorum
Relinquuntur devia:
Doctrinarum
Perversarum
Pulsa sunt vestigia.

38.

Mundi luxus
Atque fluxus
Docuisti spernere:
Deum quaeri
Carnem teri,
Vitiis resistere.

39.

Mentis cursum
Tendi sursum,
Pietatis studio;
Corpus angi
Motus frangi
Pro coelesti praemio.

40.

Tu portasti
Infra casti
Ventris claustra Dominum
Redemtorem;
Ad honorem
Nos reformes pristinum.

41.

Mater sancta,
Sed intacta
Genuisti filium,
Regem verum,
Atque verum
Creatorem omnium.

42.

Benedicta
Per quam victa
Mortis est versutia;
Destitutis
Spe salutis
Datur indulgentia.

43.

Benedictus
Rex invictus,
Cujus Mater crederis,
Qui creatus
Ex te natus
Nostri solvit generis.

44.

Reparatrix,
Consolatrix
Desperantis animae,
A pressura,
Quae ventura
Est malis, nos redime.

45.

Prome pete
Ut quiete
Sempiterna perfruar;
Ne tormentis
Comburentis
Stagni miser obruar.

46.

Quod requiro
Quod suspiro
Mea sana vulnera,
Et da menti
Te poscenti
Gratiarum munera.

47.

Ut sim castus
Et modestus,
Dulcis, blandus, sobrius,
Pius, rectus,
Circumspectus,
Simultatis nescius.

48.

Eruditus
Et munitus
Divinis eloquiis,
Et beatus
Et ornatus
Sacris exercitiis.

49.

Constans, gravis
Et suavis,
Benignus, amabilis,
Simplex, purus
Et maturus,
Comis et affabilis.

50.

Corde prudens,
Ore studens
Veritatem dicere;
Malum nolens,
Deum colens
Pio semper opere.

51.

Esto nutrix
Et adjutrix
Christiani populi;
Pacem praesta,
Ne molesta
Nos conturbent saeculi.

52.

Salutaris
Stella maris
Salve, digna laudibus;
Quae praecellis
Multis stellis
Atque luminaribus.

53.

Tua dulci
Prece fulci
Supplices et refove:
Quidquid gravat
Et depravat
Mentes nostras, remove.

54.

Virgo gaude,
Quod de fraude
Daemonum nos liberas,
Dignum vera
Et sincera
Deum carne generas.

55.

Illibata
Et dicata
Coelesti progenie,
Gravidata,
Nec privata
Flore pudicitiae.

56.

Nam quod eras,
Perseveras,
Dum intacta generas;
Illum tractans
Atque lactans
Per quem facta fueras.

57.

Mihi maesto
Nunc adesto
Dans perenne gaudium;
Dona quaeso
Nimis laeso
Optatum remedium.

58.

Commendato
Me beato
Christo tuo filio;
Ut non cadam,
Sed evadam
De mundi naufragio.

59.

Fac me mitem,
Pelle litem,
Compesce lasciviam;
Contra crimen
Da munimen
Et mentis constantiam.

60.

Nec me liget,
Vel fatiget
Saeculi cupiditas;
Quae obscurat
Et indurat
Mentes Deo subditas.

61.

Nunquam ira
Nunquam dira
Me vincat elatio,
Quae multorum
Fit malorum
Frequenter occasio.

62.

Ora Deum
Ut cor meum
Tua servet gratia;
Ne antiquus
Inimicus
Seminet zizania.

63.

Da levamen
Et tutamen
Tuum illis jugiter;
Tua festa
Sive gesta
Qui colunt alacriter. Amen.

Przekład polski

X. Arcybiskupa Hołowińskiego. [1]

1.

Póki żyję
Niech Maryję
Co dnia wielbi dusza;
Niech pamięta
Na Jéj święta
Jéj się życiem wzrusza.

2.

W rozmyślaniu,
W podziwianiu
Zważ Jéj chwałę wielką;
Nieustanną
Zów ją Panną
Boga-rodzicielką.

3.

Wielb Ją szczérze
Niech odbierze
Ciężkie winy brzemię;
Zwij w potrzebie,
Wichr żądz ciebie
Nie zwali na ziemię.

4.

Ta dziewica
Nam skarbnica
Dary Boże zlewa;
Ta królowa
W łasce chowa,
Blaskiem nas odziewa.

---

[1]) *Hymny kościelne.* Kraków 1856. Umieszczamy tu jeszcze najdawniejszy znany nam przekład Hymnu *Omni die X. Węgrzynowicza*: (*Melodya S. Kazimierza* w Krakowie 1704).

1.

Dnia każdego, Boga mego,
Matkę duszo wysławiaj:
Jéj dni święte, sprawy wzięte
Z nabożeństwem odprawuy.

2.

Przypatruj się i dziwuj się,
Jéj wysokiéj zacności;
Zów Ją wielką Rodzicielką,
Błogą Panną w czystości.

3.

Kłaniaj onéj, proś obrony,
Przeciw grzéchów ciężkości;
Ku Niéj oczy dla pomocy
Obracaj w nawałności.

4.

Osoba ta jest bogata
Dla nas w niebieskie dary;
Ta królowa dla nas chowa,
Światło łaski bez miary.

5.

Usta moje
Chwałę Twoję
Czczą Błogosławiona!
Ty stracone
W odrodzone
Zmieniasz płodem łona.

6.

O bez końca
Matce słońca
Niech brzmią pieśnią chwały;
Jéj litoście
Ciągle głoście,
Roznieście w świat cały.

7.

Wszystko we mnie
Niech przyjemnie
Jéj się chwali, święci;
Niech Dziewica
Wciąż zachwyca,
Wciąż będzie w pamięci.

8.

Nie znajdziecie
Na tym świecie
Tak wzniosłéj wymowy,
Co jéj cnocie
W swym polocie
Zrównałaby słowy.

9.

Matkę drogą
Pannę błogą
Każdy wielbić gotów;
Choć nie sądzi
Że wyrządzi
Cześć godną przymiotów.

10.

Lecz by chwała
Pomagała
Pić łaski rozkosze,
Myśleć trzeba
Co Téj nieba
Pani w cześć przynoszę.

5.

Mój języku, mów o szyku
I tryumfach téj Panny:
Która zmazy i urazy
Zniosła przez płód nam dany.

6.

Bez przestania czyń śpiéwania
Sławiąc świata Królową:
Jéj przymioty, łaski, cnoty,
Szanuj myślą i mową.

7.

Wszystkie moje zmysły, swoje
Głosy w niebo wydajcie;
Pamięć onéj, tak wsławionéj
Świętéj Panny wznawiajcie.

8.

Acz prawdziwie nikt nie żywie
Tak szczęśliwy wymową
By słodkiemi hymny swemi
Zrównał z tą Białogłową

9.

Cześć Jéj dajmy wszyscy chwalmy
Że Pana Boga rodzi;
Zgoła błądzi, kto tak sądzi
Że w Jéj sławę ugodzi.

10.

Rzecz potrzebna (to jest pewna
U ludu nabożnego)
Wielbić pilnie i usilnie
Matkę Syna Bożego

11.

Choć świat cały
Matki chwały
Nie odda w zapale,
Lecz szalony
I zgubiony
Kto milczy w jéj chwale.

12.

Życiem swojém
Światło zdrojem,
Wzorem rajskiéj cnoty,
Burzy płody
I dowody
Kacerskiéj ślepoty.

13.

Obyczaje,
Kwiatów raje,
Kościoł zdobią w kwiecie;
Z jéj zabawy
Słów i sprawy
Woń płynie po świecie.

14.

Ewa w dumie
Zamknąć umié
Raj dla śmiertelnika;
Ta, gdy słucha
Boga Ducha,
Wierząc raj odmyka.

15.

Za grzech Ewy
Spadły gniewy,
Śmierć ludzi zatraca;
Przez Maryję
Człowiek żyje
I do nieba wraca.

16.

Czcić, szanować
I miłować
Tę Królowę nieba;
Wielbić, głosić
I wynosić
Ustawnie potrzeba.

11.

Choć wiem i ja, że Maryą
Godnie się nie wysławi;
Wszak wszelaki, ladajaki
Co o Jéj czci nie mówi.

12.

Któréj żywot pełen czci, cnót
I niebieskiéj nauki:
Wymyślone i zmierzone
Heretyckie starł sztuki.

13.

Postępkami, by kwiatkami
Wszystek Kościół przybrała,
Co czyniła, co mówiła,
Nam to na przykład dała.

14.

Nam Ewina pierwsza wina
Rajskie wrota zawarła;
Z inszéj miary, lepszéj wiary
Ta nam Niebo otwarła.

15.

Ewy dziatki, wina matki
Odniosły potępienie.
Za Maryją, processyją
Idą już na zbawienie.

16.

Tę miłować i szanować,
Słuszna czym osobliwym,
Chwałę dawać nie przestawać,
I Jéj służyć chętliwym.

17.

Niech mię skłania
Przykazania
Syna strzedz statecznie;
Bym po zgonie
W światła łonie
Widział Boga wiecznie.

18.

Z téj Królowy,
Białogłowy
Czerpią blask i chwałę;
Odróżniana
Wyniesiona
Nad stworzenie całe.

19.

Wzgląd łaskawy
Sług Twéj sławy
Niech dzielnie wspomoże;
Zmyj z się zbrodnie
Niechaj godnie
Przyjmą dary Boże.

20.

Jessy kwiatku
Pociech datku,
I ucieczko błoga;
Świata mocy,
Światło w nocy,
Arko skarbów Boga.

21.

Wzór w pokorze,
Życia wzorze
Łaski Pańskiéj składzie;
Cny Kościele
Boga w ciele,
Prawości przykładzie.

22.

Święta Panno,
Gwiazdą ranną
Świtasz na dzień w niebie;
Nie obraził
I nie skaził
Wąż piekielny Ciebie.

17.

Tę czcić muszę, któréj tusze
Wszystko może przyczyna:
Niech oddali, niech odwali,
W czym jest szkoda i wina.

18.

Niech ta sprawi, bym co prawi
Syn Jéj, tego pilnował;
Potem z ciała tam gdzie chwała,
I z Bogiem się radował.

19.

O Wielebna i Chwalebna,
Wszech białychgłów ozdobo:
Wywyższona i wsławiona,
Nadewszystkich Królowo.

20.

Słysz łaskawie, Ku Twéj sławie
Sług ochotnych i zgodnych
Serca czyszcząc, wnich złe niszcząc,
Łaski Bożéj czyń godnych.

21.

Tyś Jessego rószczka cnego;
Dnsz pociecha w tęsknicy:
Krasa świata i poświata,
Tyś skarb Bożéj Świątnicy.

22.

Twoja cnota, wzór żywota,
Pełen łaski, Świętości:
Zwać Cię możem, Domem Bożym
Tronem sprawiedliwości.

23.

Córko nowa
Dawidowa,
Wdziękami bogata;
Wybrał Ciebie
Król na niebie,
Stworzyciel wszechświata.

24.

Perło droga,
Różo błoga
Lilii aniele;
Czyste chóry
W niebios dwory
Wiedziesz na wesele.

25.

Niech cię sławię
W każdéj sprawie,
W każdém mojém słowie;
Twe zalety
Są podniety
Ku świętéj odnowie.

26.

Przeto proszę,
Niechaj noszę
Pamięć Twoję w sobie,
Całe życie
Przyzwoicie
Nucąc chwałę Tobie.

27.

Choć splamionych,
Osłabionych
Ust niegodna chwała;
Lecz nie można,
By pobożna
Cześć Tobie nie brzmiała.

28.

Wszelkiéj chwały
Godny cały
Żywot Twój i sprawy;
Twą przyczyną
Zmarłych winę
Wskrzesił Bóg łaskawy.

23.

Witaj Panno, któréj dano,
Klucze Raju i Nieba:
Coś wężowę ztarła głowę,
Jako było potrzeba.

24.

Urodziwa, i prawdziwa,
Córko Dawida króla:
Tyś wybrana, jest od pana,
Co mu wszechmocna wola.

25.

Perło droga, Róża nowa,
I Lilia Czystości;
Chór Panieński, w on Niebieski
Wiedziesz pałac wieczności.

26.

Racz sprawami, i ustami,
Memi zawsze kierować:
Bym z ochoty, twojej Cnoty,
Chwałę mógł odprawować.

27.

Bardzo proszę, niech odnoszę
Dar pamięci takowéj:
Bym Cię hojnie i przystojnie
Sławił, sercem i słowy.

28.

Acz zmazane i związane
Widzę być usta moje:
Wszak silenia, nie milczenia,
Na Chwałę trzeba Twoję.

29.

Zawsze czysta
I płodnista
Panna, Matka razem;
Owoc, kwiecie,
Społem plecie,
Palma jéj obrazem.

30.

Kwiat jéj roni
Urok woni,
Świat lubo ocuca;
Owoc błogi
Ciężar srogi
Win i łez nam zruca.

31.

Piękna cała
Zmaz nie miała,
Najświętsza w zapale;
Zrób nas czyste
I ogniste
W twéj służbie i chwale.

32.

O szczęśliwa.
Z niéj nam spływa
Nowa szczęścia rosa;
Wiarą świętą
Odemknięto
Dla ziemi niebiosa.

33

Świat w udziele
Wziął wesele,
Nowy blask z Twéj mocy;
Ciemność starą
Spędza wiarą
Zrzuca szatę nocy.

34.

Dziś mocarze
Są nędzarze
Jak brzmi Twoje słowo;
A ubogi
Skarb ma drogi
Przez Ciebie Królowo.

29

Ciesz się Panno, któréj dano,
Wszelkiéj chwały być godną:
Z potępienia, do zbawienia,
Okazyą swobodną.

30.

Cna Dziewico, i Rodzico,
Panno Syna Rodząca:
Matko godna palmo płodna,
Chociaż rodzisz, kwitnąca.

31.

Twą ślicznością i wonnością,
Ucieszyć się pragniemy:
Twym owocem, że nie płaczem,
Dano nam jest wierzemy.

32.

Cudna śliczność, ani ją złość,
Najmniejsza nie skaziła:
Oczyść duszę, o to proszę,
By Cię pilnie chwaliła.

33.

Świat przez Ciebie, radość w Niebie
I na ziemi odbiera:
Bramy tamte, wprzód zawarte,
Nam przestrono otwiéra.

34.

Umorzony, odrodzony,
Świat twym światłem jaśnieje,
Starych złości i ciemności,
Zaćmieniem nie truchleje.

35.

Win bezdroże
Przez Cię może
Człek zrzucić z grzechami;
Błąd przewrotny
I sromotny
Już larwą nie zmami.

36.

Zbytkiem świata,
Co ulata,
Uczysz gardzić szczérze;
Szukać Boga
Ciało wroga
Podbić w żywéj wierze.

37.

Myślom zwroty
W górne loty
Wlewać pobożnością;
Zgnieść zepsucie,
Złamać chucie
Dla nieba miłością.

38.

Nieskalana
Niosła Pana
W swéj arki żywocie;
I obleka
Znowu człeka
W dawny blask przy cnocie.

39.

Rodzi Syna,
Lecz jedyna
Blaskiem dziewic strzela;
Królów Króla
W sobie stula,
Świata Stworzyciela.

40.

Śmierci karta
Przez Cię zdarta,
Bądź błogosławioną!
Zrozpaczonym
I zginionym
Wraca raj twe łono.

35.

Teraz możni, są dóbr próżni
Jakoś obiecowała:
A ubóstwo wszego mnóstwo
Ma coś prorokowała.

36.

Przez Cię płonne i skażone,
Zleczone obyczaje
A fałszywych, i błędliwych,
Nauk brzydkość ustaje.

37.

Światas złości, i próżności,
Wzgardzać nas nauczyła:
Boga szukać, ciało hukać
By go złość nie tępiła.

38.

Myśl ku górze, wieść po sznurze
Rozmyślania Boskiego:
Ciało morzyć, chuci korzyć,
Dla Królestwa wiecznego.

39.

Tyś w czystości, swych wnętrzności,
Chrysta Pana nosiła
Zbawiciela: byś wesela,
I czci nas nabawiła.

40.

Matka ista, jednak czysta,
Zrodziłaś Święte Plemię:
Króla tego, co z niszczego (sic)
Stworzył Niebo i Ziemię.

41.

Król waleczny,
Bóg przedwieczny
W Syna Ci się zmienia;
Lecz nam dany,
Nam zesłany
Dla świata zbawienia.

42.

Gdy grzéch wini,
Naprawczyni
I Pocieszycielko!
Złym gotową
Kaźń surową
Oddal łaską wielką.

43.

Błagam Ciebie,
Bym pił w niebie
Pokój szczęścia rzéki;
Niech katusze
Biedną duszę
Nie dręczą na wieki.

44.

Rany moje
Niech zagoję,
Żebrzę o Dziewico;
Głos méj duszy,
Niech Cię wzruszy
Obdarz łask skarbnicą.

45.

Bym był skromny
Na Cię pomny,
Czysty i pobożny;
Słodki, prawy,
Trzeźw, łaskawy
Bez obłud ostrożny.

46.

Wyuczony
Uzbrojony
Prawdą objawienia;
W sobie trwożny,
Lecz zamożny
We święte ćwiczenia.

41.

Błogosławna, przez Cię dawna,
Zdrada śmierci zgładzona:
A w zwątpieniu, o zbawieniu,
Nadzieja przywrócona.

42.

Błogosławmy, wychwalajmy,
Króla chwały sławnego:
Matka jego, powiła go
Dla zbawienia ludzkiego.

43.

Naprawienie, pocieszenie,
Dusze rozpaczającej:
Zbaw ciężkości, nam za złości,
Upadek gotującej.

44.

Módl się proszę, niech odnoszę,
Odpoczynek swój wiecznie,
Bym srogiego, piekielnego,
Ognia, mógł ujść koniecznie.

45.

Czego żądam, niech oglądam,
Zlecz me rany, Maria:
W mym żądaniu, w mym wołaniu,
Niech Cię głos mój nie mija.

46.

Bym w czystości, i skromności,
Ludzkość, trzeźwość zachował:
Żył uważnie, i nabożnie,
A szczérościem miłował.

47.

Prosty, stały
I dojrzały,
Poważny, wstydliwy,
Miły, cichy,
I bez pychy,
Pokorny, cierpliwy.

48.

Sercem baczny,
Prawdą znaczny,
Niech mię fałsz nie plami;
Złem gardzący,
Boga czczący
Dobremi sprawami.

49.

Bądź piastunką
Opiekunką
Twoich sług żywota;
Zléj pokoje,
Niech, co Twoje,
Świat burzą nie miota.

50.

Gwiazdo morza,
Ty łask zorzo
Godna wszelkiéj chwały;
Blask jak blady
Gwiazd gromady,
Przy Tobie zciemniały.

51.

Modły Twemi
Dzieci ziemi
Ogrzéj w zimnym świecie;
Weź to Pani,
Co nas rani,
Co psuje i gniecie.

52.

Bądźże rada
Czarta zdrada
Przez Ciebie zniszczona;
Gdy Bóg szczérze
Ciało bierze
Wśród Twojego łona.

47.

Bym ćwiczony, opatrzony,
Pańskich słów mandatami:
Bogobojnie i przystojnie,
Szedł świętemi ścieszkami.

48.

Wesół zawsze, skromny także,
Łaskawy, wstrzemięźliwy:
Prosty, stały, doskonały,
Pokorny, i cierpliwy.

49.

Bym bez zdrady w uściech, prawdy
Nauczył się zachować:
Grzech porzucał, siebie zuczał,
Boga z serca miłować.

50.

Bądź obroną, i ochroną,
Panno ludu wiernego:
Życz pokoju, broń od boju,
Zamieszania świeckiego.

51.

Morska gwiazdo, pociech gniazdo
Majestacie zacności:
Gwiazdy wszelkie, światło wielkie
Gasną przy twéj jasności.

52.

Modły swemi gorącemi
Ciesz i wspiéraj proszące:
Znieś ciężary, z każdéj miary,
Duszy naszéj szkodzące.

53.

Święta, czysta,
Lecz płodnista
Niebem na tym świecie,
Choć brzemienna,
Lecz niezmienna,
W swym dziewiczym kwiecie.

54.

To co było,
Oświéciło
Brzemię Twego łona;
Karmisz tego
Maluczkiego,
Coś przezeń stworzona.

55.

Proś jedyna
Za mną Syna
Przy śmierci i w życiu;
Niech nie zginę,
A wypłynę
W tém świata rozbiciu.

56.

Daj łagodność,
Spędź niezgodność,
W chuci wstrzymuj ciało;
Przeciw zbrodniom,
Daj przechodniom
Wsparcie i myśl stałą.

57.

Niech odlata
Miłość świata
Ze swemi kajdany,
Bo z kamienia
I zacienia
Umysł jéj poddany.

58.

Niech wylewu
Dumy, gniewu,
Nie zna moja dusza;
Z ich przyczyny
Mnóstwo winy,
Mnóstwo biéd się wzrusza.

53.

Bądź wesoła, któraś zgoła,
Od czarta nas zbawiła:
Gdyś prawdziwie, nie wątpliwie
Boga w ciele zrodziła.

54.

Nie wzruszona, a uczczona,
Niebieskiem pokoleniem;
W podleś zaszła, a nie zgasła,
Czystość tym porodzeniem.

55.

Bo zrodziwszy Panną bywszy,
Zostałaś, czymeś była:
Stwórcę swego wcielonego,
Mlekiemeś swym karmiła.

56.

Chrystusowi, Synaczkowi,
Twemu zaleć mnie pilnie:
Bym nie zginął lecz wypłynął,
Z toni świata usilnie.

57.

Daj w cichości, daj w czystości,
Daj mi życie spokojne:
Przeciw złości, w stateczności,
Daj mi cnoty przystojne.

58.

Niech nie wiąże, Świata Xiążc,
Myśli méj ku swéj woli:
Bo w zaćmienie, zatrudnienie,
Wiedzie kto mu pozwoli.

59.

Proś Królowo,
Niech mię słowo
Strzeże w łasce wiary;
By kąkolu
W serca polu
Nie posiał wróg stary.

60.

Daj ulżenie,
Wspomożenie
Twym sługom obficie;
Co gorliwie
Czczą prawdziwie
Twe święta i życie.

Jest to ten sam hymn z mało znaczącemi waryantami, jaki drukowany był w dziele X. Święcickiego w 1604 roku, a z niego przedrukowany przez Bollandystów w roku 1668, przy żywocie Ś. Kazimierza. [1])

Po tym hymnie następuje niby homilia z różnych wyjątków z pism Ojców Kościoła stworzona, a stanowiąca niejako promienistą apoteozę Matki Boskiéj, jako Najświętszéj Panny.

Ona to była wzorem cnót, do których przykładał się nasz Święty młodzian; a mianowicie pokory, wstrzemięźliwości i anielskiéj czystości, które Mu zjednały koronę niebieską.

Homilię tę, która jest drugą częścią modlitwy Ś. Kazimierza do Najświętszéj Panny, podajemy w texcie

---

59.

Niech gniewliwie i chełpliwie,
Sobie nie postępuję:
Gdyż do złego z zródła tego
Pochop być upatruję.

60.

Przyczynami, modlitwami
Racz strzedz serca mego:
By czart stary, z jakiéj miary,
Nie wsiał kąkolu swego.

61.

Ty każdego ratuj tego,
Sprawując go szczęśliwie:
Kto pamięta na Twe święta,
Ktoć rad służy chętliwie. Amen.

[1]) *Theatrum S. Casimiri.* Wilno 1604.

łacińskim wiernie przepisanym z rękopisu Macieja z Jawornika, a także w przekładzie naszym po polsku. [1])

Omnes gentes attendite ad tam pulchrum spectaculum: Deo gratias agite qui sic dilexit populum; Marie formamque sumite que virtutis est speculum. Virgo sancta templo data, post facta est Dei templum. Templum est plebs Deo grata, Marie sequens exemplum.

„Primum discendi incitamentum nobilitas est magistri [2]) deinde merces laboris; merces autem laboris optimi sunt fructus beatitudinis.“

„Omnis gloria ejus filie regis abintus„ [3]) regnum mundi et omnem ornatum seculi contempsi propter amorem Domini mei Jesu Christi.

Super salutem et omnem pulchritudinem dilexi sapientiam Jesu Christi filii Dei Patris.

Prima Marie virtus est fundamentum omnium virtutum humilitas ipsa de qua gloriatur dicens: „quia respexit humilitatem ancille sue, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes„. [4]) Non deliciarum odores Sancta Maria, sed divine gracie redolebat spiramenta.

Erat quidem progenita stemmate regali, sed erat pauper stipendio temporali, pauper mundanis rebus, sed re-

[1]) Porównanie téj homilii z pismami Ojców Kościoła winniśmy uprzejméj pomocy X. Kanonika Henryka Kossowskiego Rektora Akademii Duchownéj w Warszawie.

[2]) S. Ambrosii de Virginibus Lib. II. c. II. v. 7.

[3]) Psalm. XLIV v. 14.

[4]) Evang. secundum S. Lucam C. I. v. 48.

ferta divinis muneribus; intantum pauper ut agnum, qui pro peccato in purificationem offerebatur, non haberet.

Siquidem et ipse filius Dei „paulo minus ab angelis minoratus„ [1]) pro nobis etiam egenus factus est ut nos sua paupertate ditaret.

„Beati pauperes Spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum“. [2]) O beata paupertas que nos divites reddidit, felix inopia que locupletes nos effecit.

Bona virginitas in Maria que sexum utrumque non solum a crimine absolvit, verum eciam ad graciam provocavit. Nam quicquid in ea gestum est, totum puritas et gracia fuit, totum misericordia et justicia que de celo prospexit. Omnes virgines ad cultum virginitatis excolende per eius advocantur exemplum.

Oportet universos Christicolas inter fluctus huius seculi remigantes attendere maris Stellam, hanc que summo cardini Deo proxima est; et respectu exempli eius cursum vite dirigere.

Quod qui fecerit, non iactabitur vane glorie vento, nec frangetur scopulis adversorum, nec absorbetur scillea voragine voluptatum, sed prospere veniet ad portum quietis eterne.

„In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis“ [3]) „Sit igitur [4]) vobis tanquam in imagine descripta vita Marie, ex qua velut speculo refulget species castitatis et forma virtutis; hinc sumite exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari

---

[1]) Confer Epistolam B. Pauli ad Hebraeos c. II. v. 7.

[2]) Evangelium secundum Matth. C. V. v. 3.

[3]) Liber Sapientiae C. I. v. 4.

[4]) „Sit igitur . . . . . usque ad verba: *disciplina est*“ S. Ambrosii De Virginibus Lib. II. c. II.

magisteria expresso probitate, quid corrigere, quid effingere, quid tenere debeatis ostendet.

Comissatrix nunquam aut vinolenta fuit, non levis, non iocosa, non cantatrix, non turpium verborum auditrix. Nunquam super virum evexit oculum nec infixit aspectum. [1])

„Virgo erat non tantum corpore sed etiam mente, que nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum. Corde humilis, verbo gravis, animo prudens, loquendi parcior, legendi studiosior. Non in incerto divitiarum, sed in prece pauperis spem reponens, intenta operi, verecunda sermone arbitrium mentis non hominis sed Deum querere; nullum ledere, bene velle omnibus, assurgere maioribus natu, equalibus non invidere, fugere iactanciam, racionem sequi, amare virtutem.

„Quando ista vel vultu lesit parentes, quando recessit a propinquis, quando fastidivit humilem, quando irrisit debilem, quando vitavit inopem? eos solos solita cetus virorum invisere quos misericordia non erubesceret, nec quos preteriret verecundia. Nihil torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum. Non gestus fraccior, non incessus solucior, non vox petulancior, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit, mente et figura, probitatis. [2])

„Quid exequar beate Marie ciborum parsimoniam, officiorum redundanciam; alterum ultra naturam superfuisse; alterum pene ipsi nature defuisse. Illic nulla intermissa temperancia, hic congeminatus ieiunio dies, et si quando reficiendi surrexisset voluntas, cibus plerumque

---

[1]) Locus hic in s. Ambr. op. de Virg. desideratur.

[2]) In S. Ambrosii op. de Virgin. sequitur: Bona quippe domus in ipso vestibulo debet agnosci etc.

obvius qui mortem auferret, non delicias ministraret. Dormire non prius cupiditas quam necessitas fuit; et tamen cum quiesceret corpus, vigilabat animus, qui frequenter in sompnis aut lecta repetit, aut sompnio interrupta continuat, aut disposita gerit, aut gerenda pronunciat."

„Prodire domo nescia nisi cum ad ecclesiam conveniret, et hoc ipsum cum parentibus aut propinquis. Domestico operosa secreto, forensi stipata comitatu; et nullo meliore tum sui custode, quam se ipsa, que incessu aspectuque venerabilis, non tam vestigium pedis attolleret, quam gradum virtutis attolleret. Et cum alios habebat virgo membrorum suorum custodes, morum suorum se habebat ipsa custodem, quoniam quicquid egit disciplina est."

„Signum magnum apparuit in celo: mulier amicta sole et luna sub pedibus eius" [1]) Licet de presenti ecclesia ad intelligendum, prophetice visionis series ipsa demonstret, tamen non inconvenienter Marie videtur tribuendum. Nimirum ea est que velut alterum solem induit sibi, ut quemadmodum ille super bonos et malos indifferenter oritur, sic ipsa quoque non discutit merita, sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam prebet; omnium quoque necessitates amplissimo quodam miseratur affectu; nam et defectus omnis sub ea est; et quicquid fragillitatis seu corruptionis, excellentissima quadam sublimitate excedit.

Quis autem misericordie tue, o benedicta, longitudinem et latitudinem, sublimitatem et profundum queat investigare. Nam longitudo misericordie tue usque in novissimum diem invocantibus te subvenit universis. Latitudo misericordie tue replet orbem terrarum; ut tua quoque

---

[1]) Apocalipsis B. Joannis C. XII. v. 1.

misericordia plena sit omnis terra, sic et sublimitas misericordie tue civitatis superne invenit restaurationem; et profundum misericordie tue sedentibus in tenebris et umbra mortis obtinuit redemptionem. Per te enim celum repletum est, infernus evacuatus, instaurate ruine, celestis per seculum expectantibus miseris, vita perdita data:

Deus Rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre, in utero videlicet Marie Virginis, que mirabili proprietate terre medium appellatur. Ad illam enim sicut ad medium, sicut ad archanum Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negocium seculorum, respiciunt, et qui in celo habitant et qui habitant in inferno, et qui nos precesserunt et nos qui sumus et qui sequantur „*et nati natorum, et qui nascentur ab illis.*“ [1])

Amplectamur vestigia Marie, fratres, et devotissima supplicacione beatis illis pedibus provolvamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec benedixerit nobis, potens est enim.

Curemus ergo et cum eius veneracioni interesse cupimus vestimentis humilitatis appareamus et caritatis amictu induti, illi servire studeamus. Non nos invidia torqueat, non ira dilaniet, non immundicia polluat; nec non cupiditas a nobis ipsis excludatur, non seculi tristitia exurat, non prosperitas deripiat, non superbia inflet; ut cum nos virtutibus ornatos, charitate coniunctos, humilitate fundatos, castitate preditos, sue interesse laudacioni perspexerit, ardencius nobis subvenire festinet apud filium suum Dominum et Salvatorem nostrum.

Quid ad Mariam trepidet accedere humana fragillitas? Nichil est austerum in ea, nichil terribile; tota suavis est.

---

[1]) Virgilii Aeneidos Lib. III. v. 97.

Revolve diligencius evangelice historie seriem, etsi quid increpatorium, si quid durum, si quod denique signum vel tenuis indignationis occurreret in Maria, de cetero suspectam eam habeas et accedere verearis. Omnibus, omnia facta est sapientibus et insipitientibus copiosissima charitate debita esse se fecit, omnibus misericordie sinum apperuit; ut de plenitudine eius accipiant universi, captivus redempcionem, eger curacionem, tristis consolacionem, peccator veniam, iustus graciam, angelus leticiam. Denique Trinitas gloriam, filii persona carnis humane substanciam; ut non sit, „*qui se abscondat a calore eius*". [1])

Propterea carissimi, quia iter salutis nostre in laudibus est salvatoris, hortor vos, nolite cessare a laudibus Marie. Et si virgo es, gaude quia meruisti esse quod laudas; et si continens, venerare et lauda, quia non aliunde constat ut possis esse continens, quam ex gracia Christi, que fuit plenissime in Maria quam laudas. Et si in coniugio aut peccatis, nichilominus confitere et lauda, quia inde misericordia omnibus profluxit et gracia. Et quamvis non sit „*speciosa laus in ore peccatoris,*" [2]) noli cessare quia inde promittitur sibi venia unde et omnibus, ut laudes.

Ceterum frater; quicquid illud est quod offerre preparas, Marie commendare memento, ut eodem alitu ad largicionem gracie, gracia redeat quo influxit. Neque enim impotens erat Deus, ut sine hoc aqueductu infunderet graciam prout vellet; sed voluit tibi vehiculum providere, forte enim manus tue aut sanguine plene erant, aut infeste muneribus, quum non eas ab omni munere excussisti. Itaque modicum istud quod offerre desideras, gratissimis

---

[1]) Psalm. XVIII. v. 7.

[2]) Ecclesiast. XV. 9.

illis et omni accepcione dignissimis Marie manibus offerendum tradere cura, si vis non timere repulsam. — Beata et gloriosa Virgo semper genitrix Dei Maria, templum Domini, sacrarium Spiritus Sancti, virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum, populum Dei faciendo monebat spernere perituri luxum seculi, a lenaciis [1]) mortalis nature declinare, carnis pudiciciam cum virginitatis honore intra cordis hospicium observare. Eamque omnium virtutem reginam fructum salutis perpetue sociam esse angelorum suis affirmabat exemplis. [2])

Przekład polski.

Wszystkie narody spoglądajcie na tak piękny widok. Dzięki składajcie Bogu, który lud swój tak ukochał! Bierzcie wzór z Maryi, która jest cnoty zwierciadłem. Dziewica Święta do Kościoła oddana, stała się Kościołem Bożym. Kościołem jest lud Bogu miły, który naśladuje przykład Maryi.

Pierwszą podnietą do nauki jest zacność mistrza, daléj nadgroda pracy; nadgrodą zaś pracy doskonałéj, są owoce błogosławieństwa.

---

[1]) lenociniis.

[2]) Oprócz cytowanych wyjątków z dzieła ś. Ambrożego, „*De Virginibus:*“ ustęp „*Curemus ergo*“ . . . a mianowicie od słów: „*Non nos invidia,*“ zdaniem uczonego X. Rektora Kossowskiego, bardzo przypomina tego Ojca Kościoła. — Wiele innych miejsc przypomina znowu ś. Bernarda, np ustęp: „*Bona Virginitas*“, albo drugi przy końcu: „*Ceterum frater*“ . . . . w którym wyraz „*aqueductus*“, przywodzi na pamięć kazanie tego Ojca Kościoła o Najświętszéj Pannie, pod tytułem: „*De aqueductis*“.

„Wszystka chwała téj córki Królewskiéj wewnątrz.“ [1]) Królestwem świata i wszelką okazałością życia doczesnego wzgardziłam dla miłości Pana mego Jezusa Chrystusa. Nad zdrowie i wszelką piękność ukochałam mądrość Jezusa Chrystusa Syna Boga Ojca.

Pierwszą cnotą Maryi jest fundament wszystkich cnót, pokora; ta sama którą się ona chlubi, powiadając: „Iż wéjrzał na niskość służebnice Swojéj, abowiem odtąd błogosławioną mię zwać będą wszystkie narody“. [2])

Nie rozkoszy wonie wydawała z siebie Marya, ale zapach łaski Bożéj. Zrodzona była bowiem z rodu Królewskiego, ale ubogą była w doczesne zasoby; ubogą była w ochędóstwo światowe, ale obfitowała w dary Boże; tak ubogą była, iż nie miała nawet jagnięcia na ofiarę za grzéchy w uroczystość Oczyszczenia.

Wszakże i sam Syn Boży, „mało co mniéj od aniołów umniejszony“ [3]) dla nas ubogim został, aby nas ubóstwem Swojém wzbogacić.

„Błogosławieni ubodzy duchem, abowiem ich jest królestwo niebieskie.“ [4]) O błogosławione ubóstwo co nas bogatemi uczyniło! Szczęśliwa nędza co nas zrobiła dostatniemi!

Doskonałe to dziewictwo Maryi, które jedną i drugą płeć nietylko od grzéchu wybawiło, ale jeszcze do łaski przywiodło. Albowiem wszystko co się w Niéj dokonało, było tylko czystością i łaską; miłosierdziem i sprawiedliwością która zejrzała z nieba. Wszystkie panny przykład Jéj przyzywa do wytrwania w cnocie panieństwa.

---

[1]) Psalm XLIV. w. 14ty.

[2]) Ewangelia Ś. Łukasza R. I. w 48.

[3]) Porównać List Ś. Pawła do Żydów R. 2 w. 7.

[4]) Ewangelia Ś. Łukasza R. V. w. 3.

Wszyscy Chrześcianie, którzy po falach doczesności wiosłują, powinni wpatrywać się w *Gwiazdę morską*, która najbliższą jest Zenitu, to jest Boga; a więc za Jéj przykładem bieg życia swojego urządzić.

Kto tak uczyni nie będzie miotany wichrem próżnéj sławy, ani się rozbije na szkopułach przeciwnéj fortuny, ani się da pochłonąć skalistéj przepaści rozkoszy; ale przybije szczęśliwie do portu wiecznego spoczynku.

„Abowiem w złośliwą duszę nie wnijdzie mądrość, ani będzie mieszkać w ciele grzéchom poddaném. [1])

[2]) Niechże żywot Maryi będzie nam obecny jak w obrazie z któregoby jakby ze zwierciadła odbijały się świetność czystości, i obraz cnoty. Ztamtąd bierzcie przykład życia, gdzie jakby we wzorze z mistrzowską doskonałością wyrobionym, okazuje się co poprawić, co wykształcić, czego się trzymać należy.

„Bankietniczką nigdy nie była, ani do pijaństwa skłonną, ani płochą, ani krotofilną; szpetnych wyrazów nie śpiéwała nigdy, ani im się przysłuchiwała. Nigdy oczu nie podniosła na mężczyznę, ani wźrok w niego wlepiła.

„Dziewicą była nietylko ciałem ale i umysłem. Nigdy podstępem chytrości nie kalała szczérego uczucia. Sercem pokorna, była poważna w mowie, umysłu roztropnego, w słowach oszczędna, rozmiłowana w czytaniu. Nie na bogactwie niepewném, ale na modlitwie ubogiego opierała swe nadzieje. Przy pracy pilna, wstydliwa w mowie, myśli swych sędzią Boga mieć chciała a nie ludzi, nikogo nie obrażała, wszystkim dobrze życzyła, szanowała star-

---

[1]) Xięga mądrości R. I. w. 4.

[2]) Cały ustęp aż po słowa: *jest mądrością (disciplina)* wyjęty jest ze Ś. Ambrożego *De Virginibus* Lib. II.

szych, rówiennikom nie zazdrościła; wystrzegała się chełpliwości, była posłuszną rozsądkowi, miłowała cnotę.

„Kiedyż, choćby obliczem nawet obraziła rodziców? kiedyż opuściła krewnych, kiedyż wzgardziła nędzarzem, lub wyśmiała kalékę, albo unikała biédnego? Takie tylko zgromadzenia męzkie odwiédzać zwykła, którychby się nie powstydziło miłosierdzie, a którychby skromność nie musiała pominąć.

„Nic posępnego we wźroku, żadnéj zuchwałości w rozmowie, ani bezwstydu w ruchach. Ani gest dobitniejszy, ani chód swobodniejszy, ani dźwięk mowy swawolniejszy niżeli potrzeba, aby cała Jéj postać, ciałem i duszą była wyobrażeniem zacności.

[1]) „Mamże wysławiać Najświętszéj Maryi Panny umiarkowanie w jedzeniu a nadmiar w spełnianiu obowiązków? Jedno było jakby nadprzyrodzone; drugiego niedostawało niemal saméj przyrodzie. Tam w niczém nie zaniedbane pomiarkowanie, tu dzień podwojony postem; a jeśli kiedy obudziła się żądza pokarmu, to taki tylko był pokarm na dorędziu, który od śmierci głodowéj ochrania, ale nie przysparza rozkoszy. Nigdy chęć do snu nie wyprzedzała potrzeby snu; a nawet kiedy ciało spoczywało, duch czuwał, i częstokroć we śnie powtarzał rzeczy czytane, albo do końca doprowadzał snem przerywane, albo rozporządzone wykonywał, albo wykonać się mające wygłaszał.

---

[1]) Z tego miejsca w dziele Ś. Ambrożego czerpał wymowny i światły Arcybiskup Mohylewski ś. p. X. Ignacy Hołowiński, w ostatniem kazaniu przed śmiercią, mianem w Petersburgu w kościele Dominikańskim Ś. Katarzyny, na uroczystość Zwiastowania N. Panny. Porówn. *Kazania X. Hołowińskiego.* Kraków 1857 p. 466.

„Nie wychodziła z domu chyba do kościoła, i to z rodzicami lub krewnemi. Pracowita w domowéj zaciszy, na ulicy licznym otoczona bywała orszakiem; a nikt tam lepszym stróżem Jéj nie był, niż Ona sama, powagi pełna w chodzie i z wejrzenia, tak że wrażając ślady swéj nogi, zdawała się na stopnie cnoty wstępować. A jeżeli miała dziewica stróżów osoby swojéj, to obyczajów sama była stróżem; wszystko bowiem co tylko czyniła, jest mądrością (disciplina).“

„I ukazał się znak wielki na niebie: niewiasta obleczona w słońce a xiężyc pod Jéj nogami.“ [1]) Lubo następstwo proroczego widzenia dowodzi, że się to ma rozumieć o dzisiejszym Kościele; słusznie jednak może się odnosić i do Maryi Panny. Ona to niby drugie słońce na siebie obleka; bo gdy to wschodzi zarówno dla złych jak i dla dobrych, tak téż i ona nie rozbiera nieczyich zasług, ale dla wszystkich najmiłościwsza, wszystkie nędze miłosierdziem bez granic lituje. Wszelki niedostatek do Niéj należy; a cokolwiek jest ułomności albo skazitelności, wszystko to jakby siłą wyborną swéj najwyższéj Świętości przewyższa.

Któż zatem, o Błogosławiona, miłosierdzia Twojego rozciągłość, przestronność, wyniosłość i głębokość wyśledzić zdoła? Albowiem rozciągłość miłosierdzia Twego do dnia dzisiejszego wszystkim wzywającym Ciebie wystarcza. Przestronność miłosierdzia Twego zapełnia świat cały; a gdy ziemia cała pełna jest miłosierdzia Twojego, wyniosłość Twego miłosierdzia wzięła się do odnowienia Królestwa Niebieskiego; a głębokość miłosierdzia Twego, siedzącym w ciemnościach i w cieniach śmierci, wyrobiła odkupienie.

[1]) Objawienie Ś. Jana R. XII. w. I.

Przez Ciebie więc niebo jest zapełnione, piekło opróżnione; co upadło podniesione, a stracony żywot niebieski oddany nędzarzom oczekującym nań od wieków. Bóg, król nasz, przed wiekami zarządził zbawienie nasze w środku ziemi, to jest w żywocie Maryi Panny, który dziwnym przymiotem nazywa się środkiem ziemi. Na Nią bowiem spoglądają jakby na środek i na tajemnicę Boga, jakby na przyczynę wszech rzeczy, jak na pracę wieków, i ci, którzy niebo zamieszkują, i którzy w piekle mieszkają, i którzy nas poprzedzili, i my, którzy dziś jesteśmy i ci, którzy po nas przyjdą *i synowie ich synów i ci którzy się z nich narodzą.* [1])

Całujmy ślady nóg Maryi, bracia, i z pobożną modlitwą rzucajmy się pod Jéj błogosławione stopy. Trzymajmy się Jéj i nie puszczajmy dopóki nas nie pobłogosławi; albowiem moc jest przy Niéj.

Starajmy się zatém, kiedy chcemy Jéj cześć oddawać, stawić się na Jéj usługi w odzieniu pokory i w szatach miłości. Niech nas zawiść nie dręczy, ani gniew szarpie, ani plami nieczystość; niech chciwość z nas się nie naigrawa, ani smutek doczesny nas pali, ani pomyślność unosi, ani pycha odyma; aby, kiedy nas Ona zdobnych w cnoty, połączonych miłością, wzmocnionych pokorą, ozdobionych czystością ujrzy czynnemi dla Jéj chwały, goręcéj prosiła o wspomożenie dla nas, Syna Swego Pana i Zbawiciela naszego.

Czemuż ułomność ludzka obawia się przystępu do Maryi? Nic surowego w Niéj niema, nic strasznego, ze wszystkiem jest wdzięczna. Przewartuj pilnie porządek dziejów Ewangelii; a jeślibyś jakie łajania, jaką surowość

---

[1]) Wirgiliusza Eneida Xięg. III. w. 98.

jeźliby znak choćby najlżejszego oburzenia pokazał się na Maryi, miej Ją w posądzeniu o resztę i lękaj się zbliżać się do Niéj.

Dla wszystkich jest wszystkiém; dla mądrych i dla nieuków przeznaczyła najobfitsze skarby miłości; dla wszystkich otworzyła łono miłosierdzia Swego; tak, iż z obfitości jego odbierają wszyscy: więzień odkupienie, chory wyzdrowienie, strapiony pociechę, grzesznik przebaczenie, sprawiedliwy łaskę, anioł wesele. Trójca nakoniec odbiera chwałę, Osoba Syna substancyę ciała ludzkiego; aby niebyło nikogo „ktoby się mógł zakryć od gorącości Jéj“. [1])

Przeto, najmilsi ponieważ drogą zbawienia jest cześć oddana Zbawicielowi, napominam was, abyście nieprzestannie czcili Maryę. Jeżeliś jest w stanie dziewiczym, raduj się z tego, żeś zasłużył być tém czemu cześć oddajesz; a jeśli powściągliwym jesteś, czcij i uwielbiaj, albowiem oczéwistem jest iż nie inaczéj możesz być powściągliwym, jak tylko z łaski Chrystusa, a ta najzupełniejszą była w Maryi któréj cześć oddajesz. A jeżeli jesteś w stanie małżeńskim, albo znajdujesz się w stanie grzéchu, wyznawaj także i uwielbiaj, albowiem ztąd wypływa dla każdego miłosierdzie i łaska. A lubo „nie jest piękna chwała w uściech złośliwego“ [2]) nie przestawaj chwalić, bo ztąd obiecane jest przebaczenie tobie zkąd i wszystkim, gdy będziesz cześć oddawał.

Nakoniec, bracie, cokolwiek jest co przygotowujesz na ofiarę, pamiętaj poruczyć to Maryi, aby przez tęż samą karmicielkę, do dawcy łaski powróciła łaska, przez którą wpłynęła. Mocen był oczéwiście Pan Bóg, bez tego wo-

---

[1]) Psalmy R. XVIII. w. 7.

[2]) Ecclesiast. XV 9.

dociągu, łaskę wedle woli Swojéj zlewać, ale chciał Ci ten kanał (vehiculum) dać. Wszak może ręce twoje albo krwią zbroczone były, albo kubanami zmazane, których nie zdołałeś całkiem z rąk otrząsnąć; a więc to maluczkie, co chcesz ofiarować, postaraj się aby ofiarowane było przez najwdzięczniejsze i najdostojniejsze ręce Maryi; jeśli chcesz pewnym być przyjęcia.

Błogosławiona i chwalebna, zawsze Panna a Bogarodzica Marya, Kościół Boży, Świątynia Ducha świętego, Dziewica przed porodem, Dziewica w porodzie, Dziewica po porodzie, czynem nauczała lud Boży gardzić zbytkami świata, odwracać się od nabechtań śmiertelnéj natury, wstydliwość ciała wraz z chlubą dziewictwa w gościnę do własnego serca przyjmować; — a że jest wszystkich cnót Królową, [1]) owocem wiecznego Zbawienia, i towarzyszką aniołów, własnym stwierdzała przykładem.

Kilka lat pierwéj nim tę *modlitwę Ś. Kazimierza do N. Panny* przepisywał sobie na zamku Krakowskim Mansyonarz Katedralny i Notaryusz publiczny, Maciéj z Jawornika; a mianowicie 23 Listopada 1520 r., Legat Papiezki Zacharyasz Ferreryusz Biskup Gardyjski, ukończył w Wilnie proces Kanoniczny Królewicza Kazimierza, w assystencyi Jana z Xiążąt Litewskich Biskupa Wileńskiego, Jana Filipowicza Biskupa Kijowskiego i Jakóba Biskupa Kaffy, Kanoników Wileńskich. [2])

Opisując żywot Świętego Królewicza, Legat Papiezki nie zapomina o: „téj niesłychanéj pobożności, jaką ku

[1]) Wstydliwość.

[2]) Legat ten wysłany był z Rzymu 15 Września 1519 r. przez Papieża Leona X. na prośbę Zygmunta I. Króla Polskiego Ob. *Tomiciana* T. 5. str. 187.

Matce Bożéj pałał;“ pozdrawiając Ją codziennie piękną *modlitwą*, którą sam w *hexametrach* ułożył, *którą widzieliśmy;* a w misternym wątku zamykała wszystkie niemal tajemnice Wcielenia Pańskiego. [1])

Zdawałoby się, że opowiadanie to Legata nie może się odnosić do hymnu *Omni die dic Marie* gdyż ten ani w hexametrach jest ułożony, ani zawiera w sobie tajemnic Wcielenia Pańskiego. Że jednak hymn ten należał do modlitwy Królewicza Kazimierza na cześć N. Panny, dowodzi rękopis Macieja z Jawornika pisany w Krakowie od 1521 do 1526 roku. *X. Grzegorz Święcicki* Kanonik Wileński opisując obrzęd podniesienia zwłok Świętego Królewicza w Wilnie w roku 1604, wspomina o modlitwie codziennéj na cześć N. Panny ułożonéj przez Ś. Kazimierza: *Omni die dic Marie* i drukuje ją z exemplarza przepisanego z xiąg Ś. Kazimierza, przez Krzysztofa Złotkowskiego, zakonnego braciszka, na tablicy umieszczonéj przy grobie Królewicza, w roku 1498 (a więc w lat 14 po Jego śmierci.) [2]) O tym hymnie znalezionym w roku

---

[1]) Ineredibili etiam erga dei Genitricem devotione flagrabat: quam pius adolescens *facta a se exametris egregia oratione, quam vidimus*, omnia pene Dominice Incarnacionis mysteria pulchro schemate claudentem, quotidie salutabat, assiduisque laudabat preconiis. *Vita beati Casimiri Confessoris* ex Serenissimis Polonie regibus et magnis Lituanie ducibus clarissimi, a reverendissimo patre domino Zacharia Ferrerio Vincentino pontifice Gardiensi, in Poloniam et Lituaniam Legato apostolico ex fide dignorum testium depositionibus scripta in 4to bez miejsca druku i roku wydania, z notat Janockiego jednak, i z drzeworytu przy tytule, okazuje się oczywiście, (zdaniem uczonego Żegoty Paulego) iż rzadka ta dziś xiążeczka drukowana była *w Krakowie u Hallera w latach 1520 i 1521*, a nie w Toruniu, jak błędnie twierdzili niektórzy. Bollandyści sądzili, że w texcie Ferreryusza powinno było być *heptametris*, a nie *exametris;* „Neque hexametri dici possunt, sunt potius *heptametri hypercatalecti ut trochaici. Acta Sanctorum Martii* a *J. Bollando* T. I. pag. 349.

[2]) Tytuł dzieła Święcickiego jest taki: *Theatrum S. Casimiri* in quo ipsius prosapia, vita, miracula et illustris pompa in solemni ejusdem apothe-

1604 w grobie (lub przy grobie?) S. Kazimierza pisał też X. Rywocki Jezuita do X. Hommeya Augustyana Francuzkiego, w roku 1636, w czasie uroczystego przeniesienia zwłok Świętego Królewicza: „że Polacy tak upodobali sobie ów hymn nowo odkryty, iż tłomaczono go na język Polski, opatrywano Kommentarzami i po Kościołach śpiéwano". [1]) To samo powtarzał w liście do Bollandystów [2]). Mamy jednak dowód, że na lat ośm przed otworzeniem grobu Ś. Kazimierza, hymn: *Omni die* śpiéwano w Kościołach Krakowskich, wydrukowany przez

---

oseos instauratione Vilnae VI. Jd. Maji A. D. 1604 instituta graphice proponuntur.

p. 37. . . . . „Illustrissimi principis Casimiri *oratio quotidiana per eundem* composita: *Omni die dic Marie* . . . . Haec oratio per quendam *Christophorum Złotkowski fratrem.* A. D. 1498 ex codicibus D. Casimiri (ut idem frater ibidem testatur) *in publicam tabulam relata, ad sepulchrum reperta est.*" Uczony Żegota Pauli słuszną uwagę czyni, że Bollandyści przedrukowując dzieło Święcickiego, ze Złotkowskiego zrobili *Złotynkowskiego*; o nim już Michał Wiszniewski, w *Literaturze Polskiéj*, a za nim i inni piszą iż *wydrukował w roku 1498 hymn Omni die*, czemu znowu Żegota Pauli słusznie zaprzecza.

[1]) *Jacobus Hommey Supplementum Patrum*: *Liber de Laudibus Virginis* p. 156. et 158. X. Swięcicki, X. Rywocki, X. Kojałowicz, w dziele Miscellanea Rerum ad Statum ecclesiasticum in Magno Ducatu Littuaniae pertinentium Vilno 1656 p. 3) a po nich X. Tyszkiewicz, X. Lipnicki, a nawet Włoch Braciszek Augustyański *Hilarion* (w dziełku: *Il breve Compendio della Vita, morte e miracoli del santissimo Principe Casimiro.* In Napoli 1629 str. 93) wszyscy głoszą, że przy otwarciu trumny Ś. Kazimierza w dniu 16 Sierpnia 1604 roku, znaleziono ciało nieskażone, z hymnem *Omni die dic Marie* na piersiach czy pod skronią. Tymczasem urzędowy akt notaryusza kapitulnego Marcina Kwaszewskiego, o otwarciu trumny Ś. Kazimierza, żadnem słowem nie wspomina o znalezieniu *hymnu* w trumnie (*Święcicki* p. 23, *Testimonium authenticum*), *X. Tyszkiewicza*, *Królewska droga str. 91 — 93. X. Lipnickiego Życie Ś. Kazimierza* str. 233 a w aktach Urzędowych str. 307 — 309.

[2]) R. P. *Joannes Riwocki* nobis ante annos aliquot scripsit *supra pectus* Divi in tumba repertum; atque ita habent aliqui precatorii libelli, in quibus impressus exstat. (Acta S. S. *Martii* T. I. p. 343.

X. Hieronima Powodowskiego, ze starego pargaminu odkrytego w Tumie Łęczyckim około 1580 roku. Świadczy o tém *Jan Paweł Mucanti* Mistrz Ceremonii Dworu Papiezkiego w opisie Legacyi Kardynała *Caetani* do Polski, od 24 Kwietnia 1596 do 16 Czerwca 1597, któréj rękopis oryginalny włoski, przechowany jest w Archiwum rodziny Xiążąt Caetani w Rzymie. [1])

W przejeździe przez Kraków Kardynał Legat zwiedzał Kościoły tego miasta w towarzystwie Hieronima Powodowskiego Archiprezbitera Kościoła Panny Maryi. Było to w czasie Wielkiego Tygodnia, gdy po Kościołach śpiéwano passye z towarzyszeniem muzyki, a potem wiersze łacińskie na cześć N. Panny, poczynające się od słów: *Omni die dic Mariae.* „Powiadał mi Archiprezbiter (pisze *Mucanti*), że on je dał wydrukować, a muzykę do nich dorobił Kapelmistrz Królewski. [2]) Powiedział mi także,

---

[1]) Za otworzenie tego Archiwum winnniśmy wdzięczność, dzisiejszemu Naczelnikowi rodziny, Xięciu Sermonetta, Don Michał-Aniołowi *Caetani* znakomitemu archeologowi, a zarazem rzeźbiarzowi i znawcy sztuk pięknych. Pierwsza żona jego była Polką Xiężna Kalixta z Rzewuskich, córka Wacława i Rozalii z Xiążąt Lubomirskich.

Drugi spółczesny exemplarz tego dziennika znajduje się w biblotece Willanowskiéj, a *wyjątki* z niego tłomaczone na język Polski wydrukowane zostały w Tomie II. Zbioru Pamiętników o dawnéj Polsce J. U. Niemcewicza.

[2]) Sebastian *Ciampi* w Wiadomościach o artystach włoskich w Polsce, przywodzi dwóch muzyków należących do kapeli Zygmunta III.; byli to *Asprillo Pacelli i Cilli* (autor dzieła o rokoszach kozackich w Polsce): ale żadnego z nich nie nazywa Ciampi *Mistrzem* kapeli królewskiéj. Był w téj kapeli także Włoch znany pod nazwiskiem: *Diomedes Cato*, śpiéwak i lutnista, którego przywiózł do Polski Stanisław *Kostka*, Podskarbi Ziem Pruskich. Sowiński w dziele swojém: *Les musiciens Polonais* przypisuje temu Diomedesowi kompozycyę muzyki do hymnu *Omni die dic Marie*, około roku 1606, to jest w czasie podniesienia zwłok Ś. Kazimierza w Wilnie. Twierdzenie to nie oparte na żadnem świadectwie; a jak powiedzieliśmy wyżéj, dziesięć lat piérwéj, bo w 1596 r. śpiéwano hymn

że przed siedmnastą laty znalazł był owe wiersze w Kollegiacie Łęczyckiéj, należącéj do archidyecezyi Gnieźnieńskiéj pisane na skórce baraniej, przylepionéj do niezmiernie staréj deski i tak stoczonéj od robaków, że z trudnością dały się odczytać. [1]) A że mu się wydały bardzo piękne i z rytmu podobne do *Sekwencyi Ś. Tomasza o Przenajświętszym Sakramencie*, a nadto wielce nabożne ku czci N. Panny, dał je wydrukować, aby je niekiedy śpiéwano. Jakoż część ich śpiéwali tegoż wieczora studenci po muzyce Passyjnéj; a także nazajutrz wieczorem i w Sobotę aż do północy przy Grobie Pańskim z Przenajświętszym Sakramentem, wystawionym pośrodku Chóru. O tém słyszałem już tylko od Archiprezbitera. A że są nader piękne i pobożne, chciałem je w téj mojéj relacyi umieścić [2]). *Omni die dic Marie mea laudes anima* etc. — Strof 62 z bardzo małemi różnicami od textu *Macieja z Jawornika,* w rękopisie Watykańskim, i od textu Święcickiego, drukowanego w r. 1604. — Po ostatniéj strofie: *Amen* — Quos tibi diva ne despice laudes —

Maternaque precor me pietate fove.

Tak więc w roku 1696, na lat ośm przed otworzeniem grobu Ś. Kazimierza, X. Hieronim Powodowski,

---

Omni die u Panny Maryi w Krakowie. Nie mamy pewności czyli to była tą sama muzyka którą dotychczas w Wilnie, a w Krakowie u XX. Missyonarzów śpiéwają; a która wydaną została w Spiewniku Mioduszewskiego, w zbiorze pieśni Klonowskiego, w dziele Sowińskiego: *Les musiciens Polonais*, i przez kanonika *Mettenleiter w Ratyzbonie.*

[1]) Mi disse ancora ché forse diciasette anni sono, haveva trovato detti versi in una chiesa collegiata di Lintitia, chesta sotto l'arcivescovato di Gnesna: ché erano scritti in carta pecorina, attacati ad una tavola molto antica, et erano tarmati di maniera che a fatica si poteano leggere.

[2]) Itinerario dell' Illmo et Rmo Cardinale *Caetano* Legato Apostolico in Polonia Anno 1596. Scritto da *Gio Paulo Mucanti*: Manuscrito dell' Archivio Caetani di Roma p. 215.

uczony Hymnolog Krakowski, [1]) hymn *Omni die* znaleziony w bardzo starym rękopiśmie pargaminowym w kollegiacie Łęczyckiéj, [2]) przed 17tu laty przypisywał Ś. Tomaszowi z Akwinu Mnichowi Dominikańskiemu żyjącemu w wieku XIII. Po otworzeniu grobu Ś. Kazimierza w r. 1604 i po przeniesieniu Relikwii Jego do Kaplicy pod Jego wezwaniem w r. 1636, w końcu XVII wieku dały się słyszeć głosy wprowadzające w wątpliwość autorstwo hymnu przypisywane dotąd Ś. Kazimierzowi.

Benedyktyn Gabryel *Bucelin* utrzymywał, że hymn *Omni die dic Marie* znaleziony został pomiędzy pismami Opata Admontańskiego (w Styryi) Engelberta de Volckersdorf zmarłego roku 1321, czyli téż 1331. [3]) Inni przypisywali autorstwo hymnu niejakiemu *Konradowi z Hain-*

---

[1]) W roku 1596 wyszedł z druku w Krakowie Spiewnik kościelny X. Powodowskiego pod tytułem: *Agenda seu ritus Caeremoniarum ad uniformem Ecclesiarum per universas Provincias Regni Poloniae usum officio Romano conformati ex decreto Synodi Provincialis Petricoviensis. Studio et opera Rever. D. Hieronimi Powodowski Archipresbyteri et Canonici Cracoviensis, in Architypographia Regia et Ecclesiastica Lazari.* Anno MDCXVI. *in folio.* Dzieła tego widziałem poraz pierwszy exemplarz defektowy *w Bibliotece Ossolińskich*, a kompletny *w Bibliotece Hr. Włodzimierza Dzieduszyckiego* we Lwowie.

[2]) Karta pargaminowa przylepiona do staréj deski w Kollegiacie Łęczyckiéj, przypomina ową *tabula publica* na któréj X. Krzysztof Złotkowski w r. 1498 przepisał hymn *Omni die*, z xiąg ex codicibus Ś. Kazimierza, i u grobu Królewicza złożył.

[3]) *Bucelini. Chronologia Benedicto Mariana.* Anno MDCLXXI. Typis Duc. Mon. Campidonensis, in 4to p. 215 A. 1321. Vivere desiit in terris, immortalitatem in caelis inchoans, venerabilis memoriae Engelbertus Abbas amilia (nostra quidem opinione), Dynastarum de Volckersdorf, Admontensis in Styria caenobii Antistes lectissimus . . . . . Ejus autem fertur Rythmus ille esse quem centum quinquaginta post ipsum annis tantopere adamavit B. Casimirus Poloniae Princeps: *Omni die dic Marie* . . . . . a p. 241 . . . . Hunc enim, alia inter Engelberti Admontanensis in Styria abbatis scripta reperiri intelleximus.

X. Koźmian (w ostatnim poszycie Przeglądu Poznańskiego z r. 1859) poprawiając datę śmierci opata *Engelberta* na rok 1331, dodaje że gdy

burga Przeorowi Kartuzów Geminiańskich [1]) albo nawet Świętemu Bernardowi, o czém i w Polsce wiedziano, nie przykładając jednak żadnéj wiary do tego zdania.

Tak wyrażał się o tém O. Antoni Węgrzynowicz, Reformat, w przedmowie do kazań swoich wydanych pod tytułem: *Melodya Ś. Kazimierza Królewicza Polskiego* [2]) albo pieśń: *Omni die o Najświętszéj Pannie Maryi kazaniami przyozdobiona*: „Że ten hymn Omni die nazwałem pieśnią Kazimierza Świętego, w tém idę za pospolitém rozumieniem, w czem oraz się utwierdzam, gdy czytam, że w stodwadzieścia lat otwierając grób Świętego, znaleziono na piersiach pomieniony hymn. A lubo ktoś *in margine Lutni P. Karpii* [3]) przydał; jakoby ten hymn miał być kompozytury Ś. Bernarda, *usurpatus* [4]) tylko z nabożeństwa od Ś. Kazimierza; na to ja przystać nie mogę; częścią, że *in operibus* [5]) Ś. Bernardi pilnie szukając nie znalazłem go, choć ten święty siła podobnych hymnów o N. Pannie pisał; częścią że *Entheus* [6]) poetycki odmienny od Bernardowego, częścią że i postronnych pisarzów

---

spis dzieł tego opata znajduje się w *Bernardi Pezii Dissert. Ysag* zkąd przedrukowany został w *Historia rei litterariae Ordinis S. Benedicti* w żadnem z obu dzieł niema wzmianki mogącéj doprowadzać na domysł o autorstwie hymnu: *Omni die dic Marie.*

[1]) *Gerbert Script. de musica sacra* II. 87. *Mettenleiter Hymnus S. Casimiri* (w ośmiu językach). Ratisbonae 1856. *Pamiętnik religijno-moralny* R. 1857 na Luty str. 142.

[2]) Kraków 1704 roku.

[3]) na marginesie książki Ojca Karpia pod tytułem *Lutnia.*

[4]) przywłaszczony.

[5]) w dziełach.

[6]) duch.

in suis citationibus [1]) mam po sobie; osobliwie *authorem Horti Mariani.*" [2])

Uczeni Bollandyści w aktach Świętych, na miesiąc Marzec, nie wachali się przyznać autorstwa hymnu *Omni die dic Marie* Ś. Kazimierzowi Królewiczowi Polskiemu [3]). Opiérali się głównie na żywocie tego Świętego, napisanym przez Zacharyasza Ferreryusza, Biskupa Gardyjskiego, Legata Papiezkiego w Polsce, który mając sobie poleconém od Papieża Leona X. sprawdzenie cudów Ś. Kazimierza, dokonał dzieła tego w Wilnie w 1520 r., a więc w lat 36 po śmierci Królewicza. Opierali się także Bollandyści na żywocie i cudach Ś. Kazimierza, opisanych przez X. *Grzegorza Święcickiego* Kanonika Wileńskiego roku 1604, w którym nastąpiło podniesienie zwłok Ś. Kazimierza. Zdanie to przyjął X. *Skarga* w swoim żywocie Ś. Kazimierza; a uświęciło je podanie kilku wieków, aż do naszych czasów. [4])

---

[1]) w cytacyach z nich.

[2]) W dziełach S. Bernarda, wydania Benedyktyńskiego napotyka się tylko wiersz:

Oratio rythmica ad B. Mariam Virginem,

całkiem różny od hymnu: *Omni die dic Marie,* o którym uczony Mabillon wcale nie wspomina.

Wydanie Benedyktyńskie uskutecznione zostało w roku 1690.

Zupełnie przeciwne zdanie objawił także w XVIII. wieku żyjący autor Życia Ś. Kazimierza, X. Antoni Tyszkiewicz Biskup Żmudzki: „Jednąć tylko na piśmie młodych lat swoich zabawę szkolną, potomnym zostawił wiekom Ś. Królewicz rymem łacińskim wtenczas wyrażoną:

Każdéj chwile pochwal mile
Maryę duszo moja
Jej dzielności, świąt zacności
Niech wielbi praca Twoja.

„*Ale tam króciuchno zawarł miodopłynnego Opata Klarawaleńskiego słodycze* itd." *(Królewska Droga do nieba, albo życie Ś. Kazimierza,)* 1752.

[3]) *Acta Sanctorum Martii* a Joanne Bollando S. I. colligi feliciter coepta; a Godefrido Henschenio et Daniele Papebrochio S. I. aucta. Tomus I. Antverpiae 1668 pag. 347 — 351.

[4]) Skarga bardzo lekką wprawdzie i pobieżną wzmiankę o tém w swoim Żywocie Ś. Kazimierza (już po 1604 r. napisanym) czyni, a mianowicie:

ZBIORY SPECJALNE
XIX w 1655

Facsimile Mss. Monach: Clm 4423. f. 251.

Nº I.

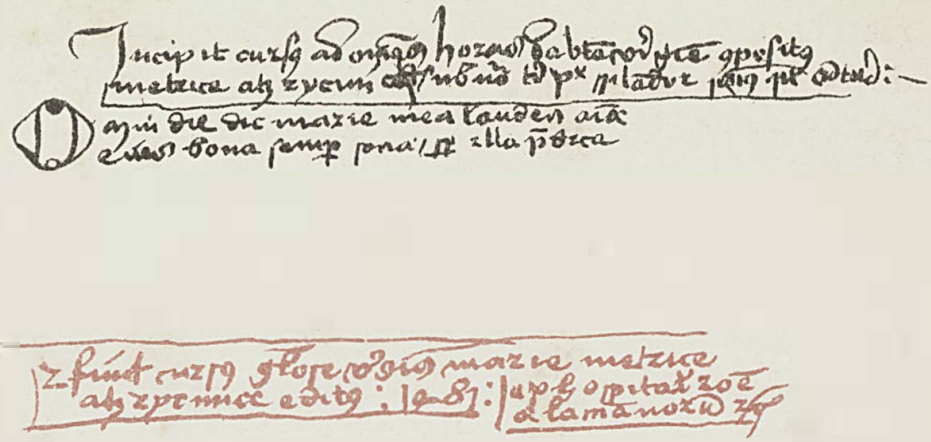

Mss. Clm. 19353. f. 123-131.

Nº II.

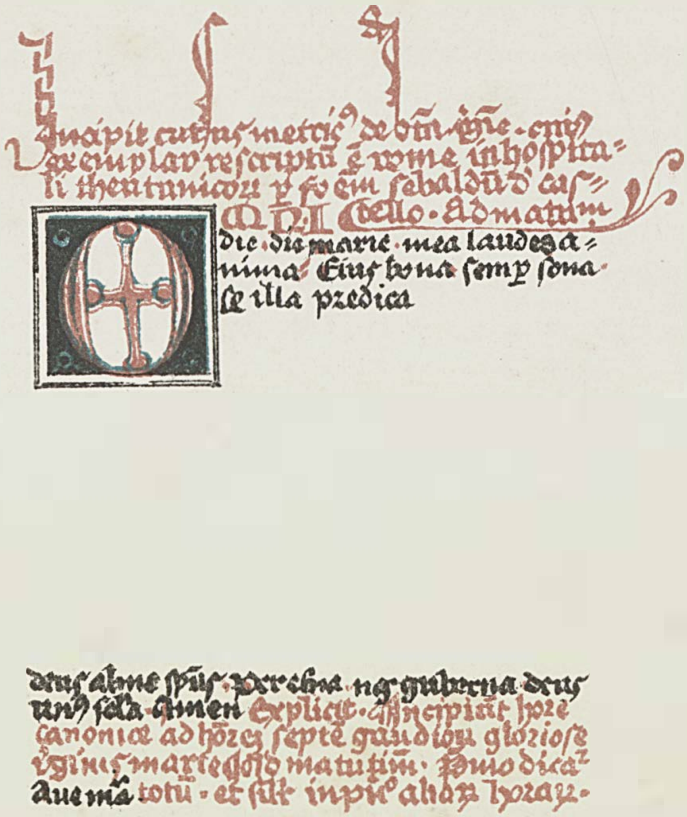

Przeglądając przed kilkoma laty rękopisma biblioteki Królewskiéj w Monachium, znaleźliśmy pomiędzy niemi manuskrypt pochodzący z Augsburga [1]) pisany na papierze charakterem wieku XV, a zawierający zbiór modlitw do N. Panny. Pomiędzy niemi są *Godzinki do N. Panny* pod tytułem: *Incipit cursus ad omnes horas de beata Virgine* compositus metrice atque rytmice etc. Zakończenie takie: *Finit cursus gloriose Virginis Marie* metrice atque rytmice editus: 1481 (ex hospitali rome alamanorum) [2]). Początkowy wiersz: *Omni die dic Marie mea laudes anima*, od którego zaczyna się także hymn, znany u nas pod imieniem Ś. Kazimierza, zwrócił uwagę naszą na ten rękopis. Przejrzawszy go dokładnie przekonaliśmy się, że hymn ten całkowicie wyjęty jest *z Godzinek*, w których stanowi $^1/_4$ część całości. [3]) Te podzielone są na siedm części: *Wstęp*, *ad primam*, *ad tercias*, *ad sextas*, *ad nonas, ad vesperas*, *ad completorium;* z których każda zakończona jest zwrotką: *Pater deus*, *fili deus alme spiritus*, *Per eterna nos guberna*, *deus unus secula.* Amen.

W dalszych częściach znajdują się strofy pełne naiwnego wdzięku:

Te decoram ut auroram universi proferunt
Te electam et perfectam te regine asserunt
Que est ista tam venusta elegans et inclita
Que tot donis et coronis est virtutum predita

„Miał wielkie kochanie w rozmyślaniu życia i dostojności Przeczystéj Ma„tki Bożéj, o któréj z gorącego ku niéj nabożeństwa *rytmy*, *albo wiersze* „*łacińskie złożył*, i mądrą a niebieską oną filozofią chłodził zawżdy serce swoje.“ —

[1]) Oznaczony: C. l. m. 4423 Aug. S. Ulr. 123 f. 251).

[2]) Ob. podobiznę Nr. 1.

[3]) Godzinki złożone są z 243 strof (oprócz zwrotki *Pater Deus*) czyli 486 wierszów, z których na hymn przypisywany Ś. Kazimierzowi, przypada 124, to jest strof 61.

Turturinas habens genas columbinos oculos
Speciosa ut columba ad aquarum rivulos.

Wyradzało się pytanie czyli te godzinki także są dziełem Ś. Kazimierza; a jeżeli tak, dlaczego u nas zupełnie nieznane, gdy rękopis Monachijski w roku 1481, a zatem na lat trzy przed śmiercią Ś. Kazimierza, przepisany był w Rzymie, w Szpitalu Niemców? Następnie znalazł się w téjże saméj Bibliotece Monachijskiéj drugi rękopis na pargaminie pisany ślicznym charakterem XV. wieku, zbliżonym do pisma wieku XIV, zawierający zbiór wierszów na cześć Chrystusa i N. Panny, pod tytułem: *Carmina varia in laudem Christi et B. M. V.* [1]) Pomiędzy niemi przepisane są znowu te same *Godzinki* do *N. Panny* [2]) z mało znaczącemi waryantami.

Intytulacya taka: *Incipit cursus metricus de beata virgine, cuius exemplar rescriptum est rome in hospitali theutonicorum per fratrem Sebaldum de Castello. Ad matutinum:*

Omni die dic Marie mea laudes anima. [3])

A więc i brat *Sebald de Castello* przepisywał w XV wieku w Rzymie, w szpitalu Teutonów (Krzyżaków ?) te godzinki, które zawierały w sobie hymn *Omni die.* Odnawiała się zatem dawna wątpliwość o autorstwie hymnu, *Omni die dic Marie*, o ile hymn ten mógł być przepisany przed narodzeniem Ś. Kazimierza (w r. 1458 + 1484). Rozwiązania téj wątpliwości należało szukać w Rzymie, gdzie oba rękopisy Monachijskie przepisane zostały w XV. wieku, w Szpitalu Niemieckim.

---

[1]) Oznaczony: C. l. m. 19353 Teger. 1353.

[2]) f. 123 — 131.

[3]) Obacz podobiznę Nr. 2.

Dwa zakłady dobroczynne w wiecznym grodzie nosić mogły nazwę Szpitala Niemców w XV. wieku: *San Spirito in Sassia*, i *Santa Maria dell'Anima.*

W czasie bytności naszéj w Rzymie na początku roku 1859, bezskutecznie przejrzeliśmy jak najstaranniéj archiwum i bibliotekę Szpitala *San Spirito in Sassia*, téj najdawniejszéj fundacyi Anglosasów; to samo przekonanie otrzymaliśmy także o archiwum przy Kościele Niemieckim *S. Maria dell'Anima*, zostającym pod zarządem światłego i pełnego uprzejmości Kardynała *Reisach.*

W tém wpadło nam do rąk przed kilkoma laty wydane dzieło Pana *Mone*, Naczelnika archiwum W. Xiążęcego w Carlsruhe, *o hymnach Łacińskich w średnich wiekach.* [1])

W drugim tomie zawierającym hymny do N. Panny, opisuje Pan Mone poemat wpisany do rękopisu XIVto wiecznego pochodzącego z biblioteki dawnego Opactwa w Reichenau, a dziś przechowanego w bibliotece Wielko-Xiążęcéj w Carlsruhe [2]) Tytuł poematu jest: *Soliloquium Soliloquiorum S. Tome de Aquino, Ordinis Predicatorum:* podzielony jest na dwie części, z których każda ma wstęp osobny:

Wstęp pierwszéj części zaczyna się od wierszów:

Omni die dic Marie laudes mea anima
Ejus gesta ejus festa cole splendidissima.

Drugi wiersz jak w hymnie Ś. Kazimierza; gdy w poematach Monachijskich jest dopiéro 38 z porządku, a za-

---

[1]) Hymni latini medii aevi e Codicibus Mss. edidit et adnotationibus illustravit Franc. Joh. Mone Archivii Carlsruhensis Prefectus.
Friburgi Brisgoviae Sumptibus Herder. 1854 Tomi III.

[2]) T. II. p. 258 — 260.

stąpiony jest przez wiersz: *Ejus bona semper sona, semper illa predica* (12ty w hymnie Ś. Kazimierza).

Po przedostatniéj (37méj) strofie przedmowy następuje zwrotka: Pater Deus, fili deus, deus alme spiritus,

Per eterna nos guberna, *semper divinitus.*

z małą odmianą od zwrotki rękopisów Monachijskich, mających Per eterna nos guberna, *unus deus, secula.*

Pierwsza część ma intytulacyą: *Explicit prefatio, incipit soliloquium S. Thome de Aquino predicatoris ad S. Mariam r. (Rome?)* i składa się ze strof 238; na strofie 66téj kończy się hymn Ś. Kazimierza a na 211téj kończą się rękopisy Monachijskie.

Wstęp do części drugiéj ma strof 19, a sama część druga strof 243; a kończy się słowami: *Explicit soliloquium soliloquiorum S. Thome de Aquino.*

Cały poemat jest z górą dwa razy większéj obszerności, aniżeli w rękopisach Monachijskich. Opierając się na starożytności tego rękopisu, Pan Mone wyciąga z tego wniosek oczewisty; że Ś. Kazimierz nie mógł być autorem hymnu przepisanego w całości w większym poemacie, *na lat sto przed Jego śmiercią*; ale że zapewnie umiłował sobie ten urywek z poematu na cześć N. Panny i wybrał ku codziennemu nabożeństwu. Przeciwko autorstwu Ś. Tomasza stawia Pan Mone zarzuty na filologicznym poglądzie oparte.

Klasztor Dominikański, pod tytułem *S. Maria in Minerva*, w którym przebywał Ś. Tomasz w wieku XIII. posiada jedną z najbogatszych bibliotek w Rzymie. Poszukiwania w téj bibliotece nie doprowadziły nas do znalezienia autografu, ani nawet jakiegokolwiek odpisu tego poematu na cześć N. Panny, który XIVto wieczny rękopis w Karlsruhe przypisuje Ś. Tomaszowi, a w którym wypisany jest całkowicie hymn Ś. Kazimierza. Nie lepiéj

powiodły nam się poszukiwania *Godzinek* i *proz* na cześć N. Panny po katalogach rękopisów biblioteki Watykańskiéj.

Chcieliśmy przynajmniej ów rękopis w Carlsruhe przejrzéć na miejscu i własnemi oczami oglądać strofy *Omni die dic Marie* i t. d. pisane charakterem XIV wieku.

Tem potrzebniejsze wydawało nam się to sprawdzenie, że w roku 1856 jeszcze, a więc we dwa lata po wydaniu dzieła Pana Mone *o Hymnach łacińskich Dr. Mettenleiter* Officyał kapituły Ratyzbońskiéj wydał *Hymn Omni die dic Mariae* w ośmiu językach, jako utwór Ś. Kazimierza, nic nie wiedząc o dziele Pana Mone ani o *Soliloquium* przypisanym Ś. Tomaszowi; a wzmiankę czyniąc tylko o zdaniach przypisujących autorstwo hymnu O. Konradowi z Heinburga Przeorowi Kartuzów, albo Opatowi Benedyktynów, Engelbertowi. [1]) W ciągu roku 1859 przybyliśmy do Carlsruhe, i dzięki uprzejmości *P. Mone*, i podbibliotekarza *P. Nickles*, nietylko mogliśmy rękopis dokładnie przejrzéć i opisać [2]) i z rękopisami Monachijskiemi i z textem hymnu Ś. Kazimierza skollacyonować; ale nadto otrzymaliśmy podobiznę całéj drugiéj połowy poematu, nie objętéj rękopisami Monachijskiemi, pięknie wykonaną przez uprzejmego podbibliotekarza.

Rękopis w Carlsruhe zawiera w pierwszéj połowie swojéj same urywki teologiczne i moralne prozą, pomiędzy któremi jeden napisany przez jakiegoś pobożnego

---

[1]) Hymnus S. Casimiri ad Beatam Mariam semper Virginem Deiparam multiplice lingua nunc primo inpressus etc. curante *D. Mettenleiter* Ratisbonae 1856.

[2]) Rękopis ten oznaczony jest *Mss. Reichenau. 36 in folio;* pisany na papierze charakterem wieku XIV; kart pisanych 218 białych dwie. Znaków wodnych w papierze kilka: *Głowa wola z rogami* (k. 22). *Dwie kotwice, a pośrodku jakby ostrze od włóczni* k. 32 *Grono winne* etc.

Kartuza w Rzymie, za Urbana VI Papieża, który panował od roku 1378 do 1389; [1]) ztąd już i rękopis jedną ręką pisany, nie może być starszy nad tę epokę.

Z tą prozą pomieszane są i pobożne wiersze, *Psalteria*, *planctus*, *Jubilus*; pomiędzy innemi wiele pod imieniem Bernarda. [2])

Nakoniec od strony 150 do 157 znajduje się owe *Soliloquium S. Tome de Aquino predicatoris ad Sanctam Mariam Virginem Gloriosam* rozpoczynające się od *Prefatio in Soliloquium S. Tome de Aquino*:

Omni die dic Marie laudes mea anima
Eius gesta ejus festa cole splendidissima [3])

---

[1]) p. 61. Explicit Stimulus passionis editus a quodam Cartusiensi devoto in Roma sub Urbano Papa sexto.

[2]) p. 56 (v.) *Sequitur Jubilus S. Bernhardi de nomine Sancto et dulci Jesu. p 78. Sequitur planctus S. Bernhardi;* p. 84. *Sequitur Crinale S. Bernhardi* p. 97. Explicit prima pars *dulciloquii* Sancti Bernhardi Abbatis ad beatam Virginem Mariam gloriosissimam. Sequitur iam alia pars. Incipit secunda pars *Soliloquii* S.Bernhardi Abbatis super cantica canticorum ad beatam Virginem Mariam divisa in tres partes, seu in tres modos vel in tres colores rethoricales. p. 129. *Incipit Psalterium b. Marie Gloriose Virginis. (S. Bernhardi:* to dodano charakterem XV. wieku). Lubo w dziełach Ś. Bernarda wydania Benedyktynów znajduje się tylko jeden wiersz do N. Panny pod tytułem: *Oratio rythmica ad B. Mariam Virginem:* po dawnych rękopisach treści pobożnéj XIII i XIV wieku znajduje się wiele rymowanych utworów: i tak w Bibliotece Moguncki̇éj w Mss. Carth. 42 XIV wieku; *Incipit Jubilus S. Bernhardi:* a w *Mss. Incerti Octo: 10* także wieku XIV piękny różaniec: *Rosarium vel Crinale* na cześć N. Panny, przepisany w Rzymie u Ś. Jana Lateraneńskiego. (Ex Roma ad Sanctum Johannem Baptistam et Lateranensem. Et ascribitur Beato Bernhardo, abbati Clarevallensi.) Drukowane w dziele P. Mone: *Hymni latini medii aevi.* T. II p. 268. W bibliotece Kazanateńskiéj (S. Maria apud Minervam) w Rzymie, w Mss. wieku XIV. (D. V. 26 p. 1020) jest wiersz: Ś. Bernarda do krucyfixu *Incipit oratio S. Bernardi ad crucifixum et ejus membra.* (Druk w dziełach Ś. Bernarda, Parisiis 1690 T. V. 899.)

[3]) Ob. podobiznę Nr. 3.

Mss. Reichenau: 36 in fol. f. 150ª

Nº III.

Presentio mei Soliloquium Sicilionis de aquino

Omni die die matris die maria laudes mea anima / eius gesta eius festa cole splendidissima

Nº IV.

Ad eandem

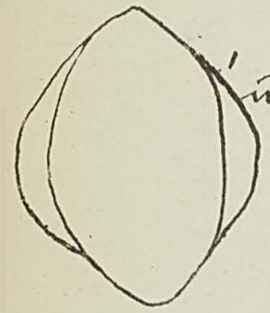

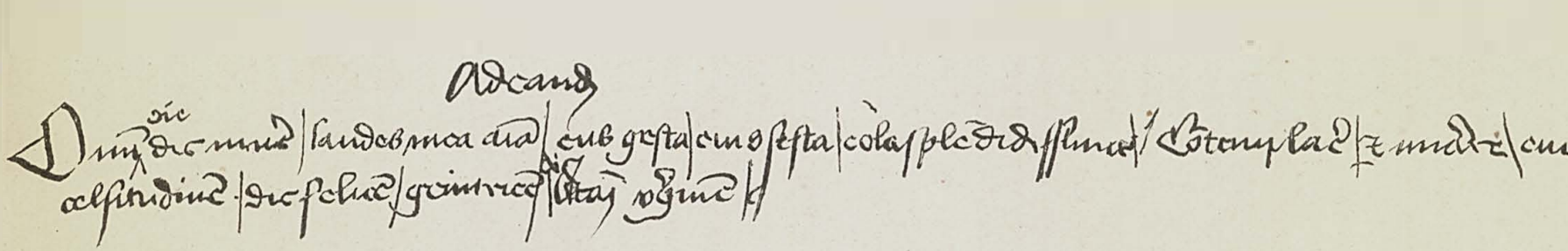

Omni die die matris / laudes mea anima / eius gesta / eius festa / cole splendidissime / contemplare / et mirare / eius celsitudinem / dic felicem / geminicem / dic [illegible] virginem /

o 37 strofach; po czém następuje same *Soliloquium Soliloquiorum* rozpoczynające się od strofy:

Virgo salve per quam valve celi patent miseris

a 66ta strofa (licząc od 1széj strofy Wstępu) odpowiada 62giéj czyli ostatniéj *Hymnu* przypisanego Ś. Kazimierzowi.

Da levamen et iuvamen tuum illis jugiter
Tua festa sive gesta qui colunt alacriter.

Dalej ciągnie się poemat zgodnie z rękopisami Monachijskiemi.

Illa inquam ne delinquam me conservet gratia,
Qua replevit te qui flevit inter tua bracchia.

na któréj kończą się rękopisy Monachijskie; po czem następuje jeszcze kilkanaście strof rozpoczynających się od:

Animarum spes lapsarum virgo mater unica

kończy część pierwszą:

Explicit prima pars. Incipit prefatio secunde partis.

Ut jocundas cervus undas aestuans desiderat.

a po 19tu strofach, *Explicit prefatio,* i rozpoczyna się część druga od strofy:

O regina quam divina preelegit gratia

a kończy się na 243 strofie:

Tibi nato cum beato patre laus et gloria
Flaminique qui utrique compar est preconia,

a więc drugie tyle więcéj niż zawierają rękopisy Monachijskie, w których połowa tylko poematu podzielona jest na *Godzinki.* Że z poematu tego wybierano już w XIV. wieku wyjątki mające tworzyć osobną całość, przekonać się można z tegoż samego rękopisu Reichenauskiego: na k. 107 verso pod tytułem:

Sequitur mir . . . . . cor virgineum

następuje 45 strof wyjętych z naszego poematu

Ave rosa speciosa salve candens lilium
Mater facta et intacta genuisti filium.

Nakoniec 92 — 93 po wielu prozach na cześć N. Panny, następuje jedna pod tytułem: *Ad eandem* (Do Téjże):

Omni die dic Marie laudes mea anima
Eius gesta eius festa cole splendidissima
Contemplare et mirare eius celsitudinem
Dic felicem genitricem dic beatam virginem [1]

i tak daléj cały hymn przypisany Ś. Kazimierzowi, w tym samym niemal porządku jak *w hymnie*, (a nie tak jak w *Godzinkach* Monachijskich i samym poemacie w rękopisie Reichenauskim, z którego te strofy wyjęte ale z niektóremi waryantami.

Po tych strofach następuje jeszcze dwadzieścia kilka innych w porządku takim jak w *godzinkach* i poemacie, a wyjątek urywa się na 85téj strofie: po pierwszych słowach: *Te beatam.* Takimże wyjątkiem z większego poematu na cześć N. Panny jest hymn zwany Ś. Kazimierza, to jest *modlitwa* Jego do N. Panny wpisana pomiędzy rokiem 1521 a 1526 do rękopisu Macieja z Jawornika przechowanego dziś w Bibliotece Watykańskiéj.

Wśród tylu i tak ważnych wątpliwości podkopujących przyjęte u nas od kilku wieków autorstwo Ś. Kazimierza, nie śmiejąc sami węzła gordyjskiego przecinać, powierzyliśmy kopiją rękopisów Monachijskich i wszystkie materyały nasze bawiącemu w r. 1859 w Rzymie znanemu ze światłéj pobożności X. Janowi Koźmianowi.

X. Koźmian wydrukował Godzinki N. Panny z rękopisu Monachijskiego, i *hymn Ś. Kazimierza* w ostatnim

---

[1]) Ob. podobiznę pod Nr. 4.

Zeszycie na rok 1859 *Przeglądu Poznańskiego* i dotychczasowe odkrycia krytycznie objaśnił.

X. Koźmian znalazł *w Historyi Pisarzów Kościelnych Wilhelma Cave* [1]) w wyliczeniu dzieł Ś. Bernarda: *Liber metricus de laudibus Virginis odis 18 constans.* (Xięga miarowa o pochwałach N. Panny złożona z od 18tu) z nadmienieniem iż drugi hymn pod imieniem Ś. Kazimierza często był drukowany; wszystkie jednak przypisuje *Jakub Hommey* Ś. Bernardowi, drukując je wraz z przedmową w dziele swojém: *Supplementum Patrum* w Paryżu 1684 roku. Mając sobie przysłany odpis mało znanego i rzadkiego dzieła Jakuba Hommeya Zakonnika Augustyana; [2]) X. Koźmian znalazł w nim ważną wiadomość, iż Hommey przepisał z rękopisu XII wiecznego Biblioteki Paryzkiéj, oznaczonego numerem 1324 poemat *De laudibus Virginis*, w intytulacyi przypisany *Bernardowi* Mnichowi, a w którym *druga* i *trzecia* oda stanowią hymn przypisywany powszechnie Ś. Kazimierzowi, rozpoczynający się od strofy:

Omni die dic Marie mea laudes anima etc.

Hommey mając wybór pomiędzy dwoma Bernardami spółczesnémi, Opatem Klaravaleńskim, a Zakonnikiem Kluniackim, oświadcza się za *pierwszym;* naprowadza go na to miara saficzna (ostatniéj ody) zwyczajna i ulubiona Ś. Bernardowi, *„którego duch po niéj wieje"* (że tak przetłomaczymy piękne wyrażenie łacińskie) Hommeya, *nar-*

---

[1]) Scriptorum ecclesiasticorum historia litteraria T. II. p. 198.

[2]) R. P. Jacobi Hommey Augustiniani Commun. Bituricensis: Supplementum Patrum. Parisiis 1684.

dum Abbatis odorabis). W przedmowie swojéj [1]) Hommey zastanawiając się nad świadectwami polskiemi o autorstwie Ś. Kazimierza, Zacharyasza Ferreryusza, Święcickiego i Rywockiego, zbija je krytycznie, i kończy na tém, że pisarze polscy, nie wiedząc kto był autorem hymnu znalezionego przy grobie Ś. Kazimierza, przyznali autorstwo Świętemu Królewiczowi znanemu z pobożnéj czci ku Matce Boskiéj.

O. Poizier, Jezuita francuzki i *Horst* pastor Koloński najwięcéj przyczynili się do rozpowszechnienia hymnu *Omni die* za granicą; [2]) *Horst* podzielił *drugą*, *trzecią i czwartą odę* na sześć dekad na sześć dni tygodnia, gdy w niedzielę wszystkie razem odczytywane być miały. *Na Poniedziałek* wypadała dekada I. zaczynająca się od wiersza: *Omni die dic Marie* [3]) Hommey mniema, że Cystersi (mnisi reguły Ś. Bernarda) musieli nauczyć S. Kazimierza hymnu: *Omni die*, znanego u nich jako utwór ich znakomitego Opata.

Nie tłomaczy jednak dla czego *Bollandyści* przyjęli w zbiorze swoim autorstwo Ś. Kazimierza, w dziele swoim drukowanym w 1668 roku w Antwerpii, a Xiądz Koźmian nie pojmuje dla czego Benedyktyni, wydawcy dzieł Ś. Bernarda, mianowicie najstaranniejszy i najpóźniejszy *Mabillon* spółczesny Hommeya [4]) nie zamieścili ani samego

---

[1]) Dissertatio qua assertur S. Bernardo Clarevallensi Sequens tractatus ejusque secundus hymnus S. Casimiro Polouiae duci abjudicatur. (*Supplementum Patrum*) p. 151.

[2]) *O. Poizier* w dziele pod tytułem: *De triplici corona*, *Merlo Horstius Coloniensis Pastor*, w dziele *Paradisi animae*.

[3]) Przedrukowane są w tym porządku w dziele *Hommeya*, *Supplementum Patrum* p 180 — 188 z małoznaczącemi waryantami od textu Rękopisu Paryzkiego.

[4]) Wydanie Benedyktyńskie dzieł Ś. Bernarda uskutecznione zostało 1690 r. a więc w sześć lat po wyjściu z druku dzieła Hommeja.

poematu na cześć N. Panny, ani żadnéj wzmianki o nim, nawet pomiędzy dziełami fałszywie przypisywanemi S. Bernardowi?

„Spisaliśmy, (pisze daléj X. Koźmian) jakoby inwen-„tarz nowszych odkryć i poszukiwań w kwestyi autorstwa „hymnu *Omni die.* Dotąd nie można jeszcze wydać sta-„nowczego sądu. Zdaje się rzeczą wyraźną, że Ś. Kazi-„mierz nie jest autorem pieśni ozdobionéj Jego imieniem, „bo i rękopisy w Carlsruhe i w Monachium dostarczają „przeciwnych dowodów, ale kto hymn ułożył czy Ś. Ber-„nard czy Ś. Tomasz?“

„Obecnie prawdopodobieństwo przeważa na stronę „Ś. Bernarda. Cokolwiek bądź dużo jeszcze do zrobienia „pozostaje, aby módz istotne przekonanie osiągnąć. Wska-„zaliśmy punkta wątpliwe lub objaśnienia potrzebujące, „spodziewamy się że wszystko rozwidnione zostanie.“

We Wrześniu 1864 roku dopiéro, po długich poszukiwaniach udało się nam znaleźć w Bibliotece Cesarskiéj Paryzkiéj, ów rękopis dwunastowieczny, cytowany przez Hommeya (błędnie jak się zdaje pod Nr. 1321) a którego wiek, oprócz charakteru pisma, nacechowany jest dwiema chronologicznemi notatkami z lat 1123 i 1131. [1]) Rękopis ten dziś oznaczony numerem 2445. (A, Mss. Lat.) [2]) składa się z 239ciu kart pargaminowych we dwie kolumny pi-

---

[1]) Miłym dla nas obowiązkiem jest oświadczyć tu podziękowanie Bibliotekarzowi, Panu Leopoldowi *Delisle*, Członkowi Akademii Napisów, za uprzejmie udzieloną nam pomoc w tych poszukiwaniach naszych. Text łaciński z rękopisu pod Nr. 2445 (A) przepisywał i pomagał mi w poszukiwaniach bibliotecznych, Pan Henryk Gard.

[2]) W dawniejszych inwentarzach oznaczony był w roku 1622 Nrem 1447
„ 1645 „ 1576
„ 1682 „ 4172
a nigdzie owym numerem 1321, wydrukowanym w dziele Hommeya.

sanych, *in folio minori*, różnemi charakterami XII. wieku: p. 1 — 35 (recto) *Hilduini Abbatis S. Dionisii Areopagitica* (Hilduina Opata Ś. Dionizego Areopagityka); p. 35 (recto) *Catalogus Regum Francorum* (czerwonym inkaustem i tąż ręką co *Areopagityka Hilduina)*: „*Marchomirus filius Priami Regis Troje, genuit Faramundum qui primus in Francia regnavit regio more.*“ (Markomir, Syn Pryama Króla Trojańskiego, spłodził Faramunda, który pierwszy panował we Francyi Królewskim obyczajem.) Drobniejszym charakterem dodano notatkę: „*A captivitate Troje usque ad passionem Domini supputatis olympiadibus sunt anni ICCXIIII; ab incarnatione verum, non a passione Domini usque nunc sunt ICXXIII.*“ (Od wzięcia Troi aż do Męki Pańskiéj, zliczywszy olympiady, jest lat 1214 od wcielenia zaś, nie od Męki Pańskiéj, *po czas teraźniejszy* jest lat 1123).

Wyliczenie Królów Francyi kończy się tak: „*Henricus rex g(enuit) Philippum regem et Hugonem magnum. Philippus g(enuit) Huldovicum modernum regem. Ludovicus g(enuit) Philippum qui ante ipsum mortuus est. Ludovicus frater ejus ei subrogatus est. Ludovicus genuit . . .*“ (Król Henryk spłodził Króla Filipa i Hugona Wielkiego [1]), Filip spłodził *Ludwika teraźniejszego Króla* [2]), Ludwik spłodził Filipa, który przed nim umarł, zastąpił miejsce brat Ludwik [3]), Ludwik spłodził . . . .

Na tem zatrzymuje się wpisywacz, który pisał oczewiście pomiędzy rokiem 1131, (śmierci Xięcia Filipa);

---

[1]) Hrabiego de *Vermandois* wsławionego w pierwszéj Wojnie Krzyżowéj Rycerza; umarł w Azyi z ran odniesionych w roku 1102.

[2]) Ludwik przezwany *grubym* panował od roku 1108 do 1137 w którym umarł.

[3]) W Roku 1131.

ZBIORY SPECJALNE
XIX w 1655

Mss. Paris: Nº 2445. A. f. 217 218 v.

Nº V.

Invocatio divine sapientie facta a Bernardo in laude monacho perpetue virginis Marie.

O lumen verum quo lux est facta dierum. Lu-

O mi die dic Marie in ea laudes aria.
Eius festa eius gesta cole splendidissima.
Contemplare et mirare eius celsitudinem.
Dic felicem genitorem. dic beatam virginem.
Ipsam cole ut de mole criminum te liberet.
Hanc appella. ne procella viciorum superet.

ZBIORY SPECJALNE

a 1137 (śmierci Króla Ludwika Grubego, i ożenienia Syna Jego Ludwika).

p. 36. *Petri Abelardi Epistola de S. Dionisio* (List Piotra Abelarda o Ś. Dyonizym) p. 44 — 94 *Incipit Omelia b. Joannis Chrysostomi de muliere Chananea.* (Zaczyna się Homilia S. Jana Chryzostoma o niewieście Chananejskiéj), następuje 30 innych homelii.

p. 94 — 114. *Incipiunt omelia Eusebii Emisseni episcopi de pascha.* (Zaczynają się homilie Euzebiusza biskupa Emisseńskiego o Wielkiéj nocy).

p. 114 — 199 *Incipit liber primus beati Ysidori episcopi de summo bono.* (Zaczyna się Xięga pierwsza Ś. Izydora biskupa o najwyższém dobrém).

p. 199 — 217 v. *Incipiunt gesta beati Dionisi sociorumque ejus rithmico metro edita.* (Zaczynają się dzieje Ś. Dyonizego i towarzyszów jego miarowym wierszem oddane).

Post quam fortis, victor mortis, genitus per virginem
Resurrexit et invexit celo sursum hominem
Legis vere precessere vera mundo lumina
Inundarunt et manarunt paradisi flumina.

etc. a wiersz ostatni taki:

Honor dignus, laus et hymnus resonet in secula. amen.

Na karcie 217 (verso) . . . . nakoniec:

Invocacio divine sapiencie facta a Bernado, in laudem monacho, perpetue virginis Marie . . . . . (Wezwanie Boskiéj Mądrości zrobione przez Bernarda mnicha, na cześć wiecznotrwałéj Panny Maryi.)

1 zwrotka. O lumen verum, que lux est facta dierum.
2 „ Ut iocundas cervus undas estuans desiderat.
3 „ Omni die dic Marie mea laudes anima
Eius festa, eius gesta cole splendidissima [1]

[1]) p. 218 verso Ob. podobiznę pod Nrem 5.

i daléj cały hymn z modlitwy Ś. Kazimierza, z małemi waryantami, dodatkami i przełożeniem niektórych wierszów. Daléj ciągnie się poemat jak w rękopisach Monachijskich, a od wiersza: *Animarum spes lapsarum* jak w Rękopisie Reichenauskim [1]) aż do końca: potem następuje oda Saficzna p. 227 (18to). *O salutaris Virgo stella maris*, któréj w rękopisie Reichenauskim nie masz, i zakończenie:

Lux sempiterna pie nos guberna
Pater ac nate parque ditate Spiritus sancte
Deus unus ante secula trinus — Amen.

a daléj tą samą ręką ale czerwonym inkaustem: *Explicit egregium Bernardi monachi opus*, (kończy się znakomite dzieło Bernarda mnicha).

Jeżelibyśmy z Hommeyem dzieło to wpisane do rękopisu w którym znajdują się wtręty z roku 1123 przypisywać mieli Ś. Bernardowi urodzonemu roku 1091, a od r. 1115 Opatowi Benedyktynów Klarawaleńskich, przypadałoby napisanie tego poematu przed rokiem 1115tym w czasie gdy Ś. Bernard był tylko mnichem w zakonie Ś. Benedykta. Tem dałoby się wytłomaczyć dla czego poemat ten przy dziełach Ś. Bernarda drukowanym nie był, chociaż z niego duch S. Bernarda wieje, jak się wyraża Hommey *nardum abbatis odorabis* [2]) Cokolwiek bądź

---

[1]) w Carlsruhe.

[2]) Resztę rękopisu zajmują drobne dziełka teologiczne i znowu poemat na cześć N. Panny *Incipit liber virginalis continens metro illa que in evangelio dicuntur de beata Maria.*

(Zaczyna się Xięga Panieńska, zawierająca wierszem to co znajduje się w Ewangielii o N. Maryi Pannie) . . .

Grandia scemata, prisca poemata ferre videntur
Florida sensibus, alta loquentibus acta tenentur.

A daléj rytm taki jak w Omni die.

poemat na cześć N. Panny zawierający w sobie hymn: *Omni die dic Mariae* znajdujemy w rękopisie XII. wieku w Paryżu; a przepisany w końcu XIV. wieku w rękopisie Reichenauskim w Carlsruhe. Pierwszą połowę tego poematu tworzącą osobną całość, przepisywaną w XV. wieku w Rzymie, w Szpitalu Niemieckim, znajdujemy w dwóch rękopisach Monachijskich; a wyjątek z téj pierwszéj połowy rozpoczynający się od słów: *Omni die dic Marie*, znajdujemy jako osobną całość, w rękopisie XIVto wiecznym Reichenauskim; a już jako *Modlitwę Ś. Kazimierza* w rękopisie Krakowskim z 1526 roku, przechowanym dziś w Bibliotece Watykańskiéj.

Text jest prawie zupełnie zgodny z textem przepisanym w 1498 r. przez Złotkowskiego z xiąg pozostałych po Ś. Kazimierzu i z tym który X. Hieronim Powodowski znalazł w 1580 roku spisany na spłowiałym pargaminie w kollegiacie Łęczyckiéj, a więc z hymnem znanym u nas od kilku wieków pod imieniem *hymnu Ś. Kazimierza.*

Nie straci przeto Hymn *Omni die dic Marie* świetności jaką mu pamięć Świętego Kazimierza nadała, dla tego że go

---

p. 230 verso Christiane ista cane, ista sane predica
Hec sincere profitere, voce sere publica
Qui testantur, hi beantur, illis dantur celica.

p. 238 (verso) *Explicit liber virginalis in laudibus beate gloriose semperque virginis Marie metrice editus.* Następują dwie modlitwy wierszowane: *Oratio ad Dei genitricem Virginem Mariam: Ave stella mater. Oratio ad Dominum Jesum Christum. Exaudi me Christe deus*, salus mea pater meus. —

p. 239 innym atramentem i charakterem napisano: Et clamor meus ad te vocare hoc opus salutare — i czterowiersz:

Anna tibi Joachim, Cleope Salomeque Marias
Tres parit: has ducunt Joseph, Alpheus Zebedeus.
Christum prima, Joseph, Jacobumque Simonem Judam
Altera, que sequitur Jacobum parit atque Johannem.

a na osobnym kawałku pergaminu. Anno Dni MCCLVII. mense — pag.

Święty młodzian nie sam ułożył, ale w zapomnianych rękopisach XII. wieku ku codziennéj modlitwie do N. Panny wybrał.

I w tém znaczeniu dziś jeszcze powtórzyć by można wiersze, które niegdyś wypowiedziała *Poetyka w Dyalogu Akademii Wileńskiéj*, przy uroczystém podniesieniu zwłok Ś. Kazimierza (w 1604 r.):

Bowiem lutni Twéj dźwięki na ziemskie bezdroże
Rzucały ognie tylko i promienie Boże. [1])

„Korona niebiańska Królewicza (że powtórzymy słowa X. Koźmiana) wykuta z najczystszego złota pokory i w dziewiczéj białości perły wszystkich cnót cichych przyozdobiona, promienniéj jeszcze zajaśnieje. Hymnu *Omni die* nie przestaną powtarzać dusze wybrane, nie przestanie śpiéwać młodzież pobożna, a dla jednych i dla drugich zawsze pamięć naszego anielskiego Świętego, połączona będzie z tą czystą i jakoby woni kadzidł apełną pieśnią“. [2])

Poszukiwania zaś historyczno-filologiczne, które doprowadziły nas do wydobycia z zapomnienia dwunastowiecznego starożytnego poematu pisanego na cześć N. Panny, i pięknéj homelii stanowiącéj drugą część modlitwy Ś. Kazimierza, opierały się na wydobytych także z zapomnienia słowach Swiętego Królewicza i Patrona naszego:

„Po Bogu, *prawdzie* najpierw służyć należy.„ [3])

---

[1]) Tłomaczenie X. Lipnickiego „*Ob. Życie cuda i cześć Ś. Kazimierza.*

[2]) *Godzinki N. Panny z rękopisów Monachijskich* artykuł w ostatnim zeszycie Przeglądu Poznańskiego na rok 1859.

[3]) Ob. *Epigraf* na czele xiążki umieszczony.

BERNARDI

MONACHI

INVOCATIO DIVINAE SAPIENTIAE

IN LAUDEM

PERPETUAE VIRGINIS MARIAE.

Exemplar S. Bernardi ad fidem libri in bibliotheca Parisina inventi accurate descriptum, tenet et orthographiam et distinctionem autographi ad retinendum aevi sui vestigium.

Invocatio
divine sapientie facta a Bernado (sic)
in laudem monacho perpetue virginis Marie.

O lumen verum quo lux est facta dierum
Lumen preclarum, sapiencia, fons animarum
Que requiem fessis tribuis, solatia pressis.
Et que iustificas animas clementer iniquas
Ad te suspiro, tibi supplico, teque requiro —
Pane salutari cupiens te dante cibari
Verus enim panis tua uerba cibusque perhempnis
Fons vite rora; refoves mea celitus ora
Funde tuum rorem, ne deficiendo laborem.
Ut ne lassescam, michi da que non perit escam
Langueo ieiunus quo sublever annue munus
Nempe super dulces epulas, pia pectora mulces
Insuper excellis dulcore cybaria mellis
Tu super argentum renites oculis sapientum
Nec lapides kari tibi possunt equipari,
Aurum vile putat mens, quam tua gracia mutat
Solis fulgorem superas, luneque decorem
Cunctaque conscendis quibus instat mundo habendis
Et tibi quicunque caret quasi fenum transit et aret
Prudentes anime dono pietatis opime
Fructibus et specie cumulantur ad instar olive
Stultus ut herba cadit, modico uiget cito cadit
Iustus florebit quasi palma diuque manebit,
Utque cedrus libani, uiuet radice perhempni
Sic benedicetur te quisquis habere meretur
Da michi lux lucis nullis herere caducis

Sic me purifica ne mens mea tractet iniqua
Da fidei scutum me reddens undique tutum
Presta virtutem qua crimina cuncta refutem,
Sensum sincerum, valeam quo cernere verum
Virtutum genitrix et criminis unica victrix
Hic precor ut renes reprimas, carnemque refrenes:
Ut sancte uiuam curam cohibendo noctuam (sic)
Et sic restringam cauto moderamine linguam
Ne dum laxatur que sunt reticenda loquatur
Christe fave votis, quem sensibus invoco totis,
Ut sapiens fiam veram sitiendo sophyam,
Verba sapore salis mea condi spiritualis
Fac me sollertem, ne sentiat hostis inertem,
Qui facis infantes karismate laudis ovantes
Oraque multa doces, formosas promere voces
Oris claustra mei resera sermone fideli
Quo tibi laus detur, quo proximus edificetur
Sic me celesti virtute piissime vesti, [1]
Ut sim pacificus, prudens, pius atque pudicus
Me tibi commendo ne peccem desipiendo,
Mecumque queso mane, ne quid me fallat inane
Et sic interna quos diligo luce guberna
Ut mecum vitam mereantur habere beatam.

Ut iocundas cervus undas estuans desiderat
Sic ad deum fontem vivum mens fidelis properat
Sicut rivi fontis vivi prebent refrigerium,
Ita menti sicienti deus est remedium,
Quantis bonis superponis seruos [2] tuos domine,
Sese leidit (sic) qui recedit ab eterno lumine
Vitam letam et quietam qui te querit reperit (sic),
Nam laborem et dolorem metit qui te deserit,

---

[1]) Locus „*sic me celesti* . . . . usque ad *habere beatam*“ deest in op. J. Hommeyi: Supplementum Patrum. Parisiis 1684.

[2]) Hommeyus l. c. habet *sanctos*.

Pacem donas et coronas his qui tibi militant
Cuncta leta sine meta his qui tecum habitant.
Heu quam vana mens humana uisione falleris
Dum te curis nocituris impudenter inseris,
Cur non caves lapsus graves quos suadet proditor
Nec affectas uias rectas quas ostendit conditor?
Resipisce atque disce cuius sis originis
Ubi degis cuius legis, cujus sis originis [1])
Ne te spernas sed dicernas (sic) homo gema regia,
Te perpende et attende qua sis factus gracia,
Recordare quid et quare sis a deo conditus
Huius heres nunc maneres si fuisses subditus,
O mortalis quantis malis meruisti affici
Dum rectori et auctori noluisti subici
Sed majores sunt dolores infernalis carceris
Quo mittendus et torquendus es si male vixeris
Cui mundus est iocundus suam perdit animam
Pro re levi atque brevi vitam perdit optimam
Ergo cave ne suave iugum spernas domini
Nec abiecta lege recta seruias libidini
Si sunt plage, curam age ut curentur cicius
Ne si crescant et putrescant pergas in deterius
Ne desperes nam coheres Christi esse poteris
Si carnales quantum vales affectus excluseris
Si formidas ne diffidas sed medelam postula
Noxam plange, corpus ange, dilue piacula
Si vivorum et functorum Christum times iudicem
Debes scire quod perire servum non vult supplicem
Preces funde, pectus tunde, flendo cor humillia
Penitenti et gementi non negatur venia
Exorando et laudando Mariam commemora
Iam delere potest vere quecunque facinora
Si antiquus inimicus suggerit illicita
Stellam maris ne vincaris mente posce subdita
Si te sentis temptamentis urgeri demonicis

---

[1]) l. e. *cujus sis et ordinis*

Mox respiras, si requiras matrem summi iudicis
Nam si quando te temptando dirus serpens leserit
Suspiranti et oranti pia mater aderit.
Quod si forte mortis porte te vicinum sencias
Crede tamen quod iuvamen per eam recipias
Si te doles ferre moles culparum prementium
Hanc precare ut placcare possis eius filium
Nam placcatum eius natum te habere poteris
Si fideli mente celi reginam rogaveris
Virgam Jesse quam preesse cunctis scis viventibus
Supplex ora et implora totis hanc visceribus
Hanc require que lenire solet corda tristium
Certus esto quod sit presto votis se precantium.
Hec regina de ruina faciet te surgere
Hec profecto te directo deducet itinere
Ipsa multos iam sepultos fecit reviviscere
Hec aduersos et subuersos potest deo iungere
Ipsam ama, ad hanc clama cordis desiderio
Ut sustentet et presentet te beato filio
Hanc si colis, veri solis perfrueris lumine
Hac adiutus eris tutus ab omni formidine
Hoc credendum et fatendum ad honorem Domini
Quod subiecit quidquid fecit Christus matri virgini.
Omni die dic Marie mea laudes anima [1])
Eius festa eius gesta cole splendidissima
Contemplare et mirare eius celsitudinem
Dic felicem genitricem dic beatam uirginem.
Ipsam cole ut de mole criminum te liberet
Hanc appella, ne procella viciorum superet
Hec persona nobis bona contulit celestia
Hec regina nos divina illustrauit gracia.
Lingua mea dic trophea virginis puerpere
Que infflictum maledictum miro transfert genere
Sine fine dic regine mundi laudum cantica
Eius bona semper sona, semper illam predica

---

[1]) Incipit hymnus in laudem perpetuae Virginis Mariae.

Omnes mei sensus ei personate gloriam
Frequentate tam beate virginis memoriam.
Nullus certe tam diserte extat eloquencie
Qui condignos promat hymnos eius excellencie
Omnes laudent une gaudent matrem dei virginem
Nullus fingat quod attingat huius celsitudinem,
Nemo dicet quantum licet laudans eius merita
Cuius cuncta sunt creata dicioni subdita,
Sed necesse quod prodesse constat piis mentibus
Ut intendam et impendam me ipsius laudibus
Quamvis sciam quod Mariam nemo digne predicet
Tamen vanus et insanus est qui illam reticet
Cui vita erudita, disciplina celica
Argumenta et figmenta destruxit heretica
Cui (sic) mores tanquam flores exornant ecclesiam
Actiones et sermones miram prestant graciam.
Eve crimen nobis limen paradisi clauserat
Hec dum credit et obedit celi claustra reserat
Propter Evam homo sevam accepit sententiam
Per Mariam habet viam que ducit ad patriam.
Hec amanda et laudanda cunctis specialiter
Venerari et precari decet illam iugiter
Ipsam posco quam cognosco posse prorsus omnia
Ut evellat et repellat sunt quecunque noxia
Ipsa donet ut quod monet eius natus faciam
Ut finita carnis vita letus hunc aspiciam.

O cunctarum feminarum decus atque gloria
Quam electam et provectam scimus super omnia
Clemens audi tue laudi quos instantes conspicis
Munda reos et fac eos bonis dignos celicis
Virgo (sic) Jesse, spes oppresse mentis et refugium
Decus mundi, lux profundi, Domini sacrarium
Vite forma, morum norma, plenitudo gracie
Dei templum et exemplum tocius iustitie

Virgo salve, per quam valve celi patent miseris
Quam non flexit nec illexit fraus serpentis veteris
Gloriosa et formosa David regis filia
Quam elegit rex qui regit et creavit omnia
Gemma decens, rosa recens, castitatis lilium
Castum chorum ad polorum que producis gaudium
Rationis et sermonis facultatem tribue
Ut tuorum meritorum laudes promam strenue
Opto nimis ut in primis tui des memoriam
Et frequenter et decenter tuam cantem gloriam
Quamvis muta et polluta mea sciam labia
Presumendum nec silendum de tua gloria
Virgo gaude omni laude digna et preconio
Que dampnatis libertatis facta es occasio
Semper munda et fecunda, virgo et puerpera
Mater alma velud (sic) palma florens et fructifera
Cuius flore et odore recreari cupimus
Cujus fructu nos a luctu liberari credimus
Pulchra tota sine nota cuiuscunque macule
Fac nos mundos ac iocundos te laudare sedule
O beata per quam data nova mundo gaudia
Et aperta fide certa regna sunt celestia
Per quam mundus letabundus uero fulget lumine
Antiquarum tenebrarum exutus caligine
Nunc potentes sunt egentes sicut olim dixeras
Et egeni fiunt pleni quod tu prophetaueras
Per te morum nunc prauorum relinquuntur devia
Doctrinarum peruersarum pulsa sunt prestigia
Mundi luxus atque fluxus docuisti spernere
Deum queri, carnem teri, viciis resistere
Mentis cursum tendi sursum pietatis studio
Corpus angi, motus frangi pro celesti premio
Tu portasti intra casti claustra ventris Dominum
Redemptorem ad honorem nos reformans pristinum
Mater facta sed intacta genuisti filium
Regem verum atque rerum creatorem omnium
Benedicta per quam victa hostis sunt uersucia

Restitutis spe salutis datur indulgencia.
Benedictus rex invictus cuius mater crederis
Qui reatus ex te natus nostri solvit generis
Reparatrix et solatrix desperantis anime
A pressura que ventura malis est me redime.
Pro me pete ut quiete sempiterna perfruar
Ne tormentis comburentis stagni miser obruar
Quod requiro quod spiro (sic) mea sana vulnera
Et da menti te poscenti graciarum munera
Ut sim castus et modestus, dulcis blandus sobrius
Pius rectus circumspectus simultatis nescius
Eruditus et munitus divinis eloquiis
Timoratus et ornatus sacris exerciis (sic)
Constans grauis et suavis benignus amabilis
Simplex, purus et maturus patiens et humilis
Corde prudens, ore studens ueritatem dicere
Malum nolens Deum colens pio semper opere
Esto nutrix et adjutrix christiani populi
Pacem presta, ne molesta, nos conturbent seculi.
Da levamen et iuvamen tuum illis jugiter
Tua festa sive gesta qui colunt alacriter [1])
Pater Deus, fili Deus, deus alme spiritus
Per eterna nos guberna deus unus secula. Amen.

Salutaris stella maris summis digna laudibus
Que precellis cunctis stellis atque luminaribus
Tua dulci prece fulci supplices et refove
Quicquid grauat vel depravat mentes nostras remove.
Virgo gaude que de fraude demonis nos liberas
Dum in vera et sincera Deum carne generas
Illibata et dicata [2]) celesti progenie
Gravidata ne (sic) privata flore pudicicie
Nam quod eras perseveras, dum intacta generas
Illum tractans atque lactans per quem facta fueras

[1]) finit hymnus in laudem perpetuae Virginis Mariae.
[2]) l. c. ditata.

Michi mesto nunc adesto dans perhempne gaudium
Dona queso nimis leso optatum remedium
Commendare me dignare Christo tuo filio
Ut non cadam sed evadam de mundi naufragio.
Fac me mittem, pelle littem, compelle lasciviam
Contra crimen da munimen et mentis constanciam
Non me liget nec fatiget seculi cupiditas
Que obscurat et indurat mentes sibi subditas
Nunquam ira numquam dira me vincat elatio
Que multorum fit malorum frequenter occasio
Ora deum ut cor meum sua seruet gratia
Ne antiquus inimicus seminet zizania
Da virtutum michi scutum ne in bello concidam
Fidem rectam, spe (sic) robustam caritatem feruidam
Da furoris et timoris superare vicia
Et ut linguam sic restingam ne loquatur noxia
Maris stella interpella quem portasti utero
Ut hoc mare transmeare cursu donet prospero
Det timorem et amorem sui semper nominis
Donec pacem et fornacem extinguat libidinis
Castitatis pietatis munimenta conferat
Adsit rector et protector nec me unquam deserat
O preclara viam para ad supernam patriam
Sic me sana ut mundana gaudia despiciam
Quod imploro non ignoro dare te fidelibus
Cuius iussa inconcussa manent modis omnibus
Mater bona meis dona requiem parentibus
Necnon cunctis iam defunctis notis et affinibus
Hunc egenum fac ad plenum pervenire gaudium
Quo manere et videre tuum possim filium
Meos notos fac devotos piis semper actibus
Ut mandatis veritatis totis instent viribus
Mala pelle et refelle hostium uersucias
Spiritales et carnales compesce nequicias
Virgo lenis a cathenis criminum nos eripe
Ut soluti simus tuti victo mortis principe
Adiutricem et nutricem te ubique sentiat (sic)

Qui felicem genitricem dei te pronunciant
Maris stella de procella seculi nos libera
Protegendo et prebendo cuncta nobis prospera
Splendor patris factor matris Jesu nostra gloria
Da ut fiam per Mariam tua dignus gracia
Dominator et salvator mundi benignissime
Da virtutem et salutem corporis et anime
Ut saluti restituti te laudemus Domine
Qui salvasti quos creasti natus alma virgine.
Pater Deus, fili deus, deus alme spiritus
Per eterna nos guberna deus unus secula. Amen.

Mater Christi que tulisti sacris hunc visceribus
Absque viro partu miro quo pax datur gentibus
Huc aspectum huc affectum dirige propicium
Condescendens et impendens miseris auxilium
Virgo mitis que contritis spem largiris venie
Posce deum ut tropheum sue det ecclesie
Dona pacem et fallacem inimicum contere
Ne ignitis is sagittis possit nos elidere
Jocundare que portare meruisti Dominum:
Mundi lucem, vite ducem salvatorem hominum
Incorrupta et intacta genuisti puerum
Nullum tamen hinc gravamen lesit uterum
Alter partus grauat artus, incutit suspiria
Tuus fructus pellit luctus das (sic) eterna gaudia
Aliarum feminarum proles fletu funditur
Partus iste nil scit triste quando deus nascitur
Benedicta que delicta prime matris operis
Et divinam medicinam impetrasti miseris
Benedictus qui amictus in te carnis trabea
Nos erexit et revexit ad regna syderea
O quam letis a prophetis es laudata vocibus
Hoc secretum quod completum in te est mirantibus
Te beatam et prelatam cunctis esse docuit

Cum suave illnd ave Gabriel aperuit
Tu portasti et lactasti benedicta Domina
Que (sic) adorat que (sic) honorat trina mundi machina
Adorabas et lactabas Deum factum hominem
Qui nos lavit et salvavit suum ponens sanguinem
Vagientem et lactentem confovebas gremio
Servi ille, tu ancille functa es officio
Tu docentis et vescentis usa es presencia
Te sciente et vidente fecit mirabilia
Te presente et monente consecravit nuptias
Quando vino repentino VI implevit ydrias
Tu divine discipline pascebaris gracia
Dum signorum et uerborum eius esses conscia
Quot angores quot dolores tua sensit anima
Cum in crucem summum ducem gens levavit pessima
Quot lamenta quot tormenta quanti tui gemitus
Cum rex celi tam crudeli morti esset traditus
Corde tristi pertulisti passionis gladium
Cum irrisum et occisum tuum cernis filium
Nam rex magnus velud agnus immolari voluit
Et per crucem nobis lucem et salutem tribuit
Eius pena nos ad regna provehit celestia
Crux virtutis et salutis certa fiducia
Mundum regens velud egens visus incredulis
Ut per formam sui normam vite daret servulis
Rex immensus suspensus crucis in patibulo
A penarum eternarum salvas nos periculo
Pius Jesus flagris cesus et corona spinea
Coronatus et prelatus transfixus lancea
Qui effringens chaos ingens spoliauit inferos
Fractis portis dire mortis vinctos fecit liberos
O quam leta es effecta die facta tercia
Cum rex fortis vite mortis protulit iudicia
Nam antiquum innimicum duris stringens vinculis
Se videndum et tangendum prebuit discipulis
Quis narrare quis pensare tuum possit gaudium
Quando mestis rex celestis pacis dedit nuncium

Unde tibi laus ascribi debet atque gloria
Que tantorum gaudiorum facta es materia
Post tot signa que tu digna meruisti cernere
Ad paternum vides thronum filium ascendere
Cui iuncta super cuncta potestatem obtines
Omnis poli, omnis soli supergressa ordines
O regina huc inclina pie mentis lumina
Et excusa prece fusa servulorum crimina
Jam sublimis facta nimis manes iuxta filium
Celsa sede, intercede pro salute omnium
Nos conforta et reporta munus indulgencie
Ut reformes nos enormes ad statum iusticie
Meis caris largiaris iam defunctis veniam
Et cunctorum commodorum his qui uiuunt copiam
Illis mecum dona precum tuarum suffragia
Ut moderna et eterna fruamur leticia
O Maria mater pia tuum da subsidium
Quo vincamus et vivamus in terra viventium
Da medelam et tutelam cunctis te colentibus
Pacem bonam et coronam cum supernis ciuibus
Pater deus, fili deus deus alme spiritus
Per eterna nos guberna deus unus secula — amen.

Ave virgo que origo nobis es leticie
Redemptorem et actorem pariendo glorie
Virgo mater per quam ater spiritus occubuit
Quo primeva materia suggerere cortuit (sic) [1])
Alma parens omni carens corruptele macula
Quam elegit qui confregit dira mortis vincula
Clemens presta ut qui festa tua gaudent colere
Gratulentur et dicentur (sic) tue lucis munere
Mater Christi que das tristi anime leticiam
Da quod quero, ut sincero corde Christo serviam
Mansuetum et quietum rede (sic) meum animum

[1]) Hommeyus l. c. „*Quo primaeva mater Eva suggerente corruit.*“

Ut in deum aut in meum non delinquam proximum
Margarita summi sita regis diademate
Que cunctarum graciarum es ornata stegmate
Maris stella, dei cella virtutisque speculum
Quam miratur et precatur uniuersum seculum
Da ut queam mentem meam emundare viciis
Exercendo et colendo sacris eam studiis
Dona inquam ut evincam temptamenta demonum
Nec permittas per sagittas me perire criminum
O decora deum ora ut det michi veniam
Et nec cunctos ne robustos hostes meos sentiam
Obtineto ut quod peto merear accipere:
Ut in finem non declinem a recto itinere
O puella que ut stella matutina radias
Dum nocturnas pellens umbras veram lucem nuncias
Curam habe ut a labe criminum purifices
Et qua nites tuos duces castitate supplices
Princeps mortis nos intortis inquietat iaculis
Tu resiste, ne nos iste suis trahat vinculis
Dona pacem per quam uacem diuinis obsequiis
Ne per curas perituras veris priuer gaudiis
Da ut gratum famulatum reddam regi glorie
Et ipsius amor pius mee sint delicie
Reos munda et circumda tuo nos presidio
Fac securos nos et puros ab omni contagio
Liberari et salvari per te nos confidimus
Quam clementem et potentem super omnes novumus (sic)
Iam predives inter cives es celestis patrie
Ex qua manat qui nos sanat fons celestis gracie [1]
O sophya quam Maria incarnatam edidit
Nec sic florem uel decorem castitatis perdidit
Tibi canto nunc pro tanto laudis beneficio
Nam saluti restituti sumus hoc mysterio
Rex virtutum cuius nutum nuncquam (sic) potest fallere
Nos tuere, atque vere lucis dita munere

---

[1]) Hommeius l. c. adfert notam „*deest aliquid*“ versus hic desideratur.

En ieiunus a te munus posco ne deficiam
Ut sacrarum scripturarum michi des scientiam
Micas panis velud canis dari michi postulo
Et quod quero tuo spero te daturum servulo
Rex benigne fac me digne tuam matrem colere
Que portauit et lactauit te sacrato ubere
Da virtutem ut refutem omnem immundiciam
Fac me mitem ut devitem zelum et superbiam
Honestorum michi morum para eleganciam
Pelle dolum ut te solum pura mente cupiam
Jesu bone sic dispone horam mei transitus
Ut ad chorum electorum meus pergat spiritus
Pater deus, fili deus, deus alme spiritus
Per eterna nos guberna deus unus secula — amen.

Dux sanctorum, spes lapsorum virgo mater domini,
Per quam vita restituta est perhempnis homini,
Gemebundo corde fundo preces ad te domina
Namque gravi quam paravi premor valde sarcina
Solve moles sicut soles quibus pressus iaceo
Et excusa quod confusa mente factum doleo
Dolor ingens me constringens vehementer crucciat
Culpe telum cor anhelum siquidem dilaniat
O quam pravi et ignavi sunt qui mundum diligunt
Non attendunt cui vendunt se qui Deum negligunt
Vere cecus et ut pecus expers sciencie
Quem delectat hoc quod spectat in ualle miserie
Nam quem fructum nisi luctum prestant mundi gaudia
Cuius cura gignit dura miseris supplicia
Parce flenti et dolenti summe rerum arbiter
Nam mandata per te data sunt transgressus nequiter
Erubesco et tabesco tuam timens faciem
Dum meorum delictorum perpendo congeriem
Ingens metus atque fletus meam turbat animam
Pavet sensus, dum suspensus horam pensat ultimam

Quis futurus et securus in illo examine
Quando patent que nunc latent arguente lumine
Quo dolore, quo merore deprimuntur miseri
Ululatus et ploratus frustra dabunt perditi
Cum maligni sevo igni semel erunt traditi
Heu quid egi quod impegi quo infelix cecidi
Quo deducunt quem seducunt fraudes hostis perfidi
Ad quid tendam ut tremendam evadam sententiam
Quem requiram per quem iram iudicis effugiam
O Maria qua sophya prodiit altissimi
Ut credendo et sequendo homo posset redimi
Formidandum redde blandum iudicem supplicibus
Ne iratus ob reatus sevis tradat ignibus
Celi scala fac me mala que impugnant vincere
Et in bono quod propono constanter persistere
Nunquam sinas in me spinas viciorum crescere
Que ad fructum nos virtutum doces semper cedere (sic)
Clemens dona ut patrona velis esse misero
Et sis mecum cum ad equum tribunal processero
Supplicando me commendo tuo patrocinio
Ne rex fortis dire mortis tradat me supplicio
Preces funde et responde pro me ante iudicem
Nam offense sunt immense que accusant supplicem
Desperarem si pensarem mea tantum merita
Hec audissem aut sensissem te salvare perdita
Mater alma tuis salva precibus hunc miserum
Quem subegit et confregit magna moles scelerum
A culparum uel penarum me salva propositis
Te poscentem et habentem spem in tuis meritis
Virgo lenis a terrenis munda nos affectibus
Et cunctorum delictorum nos absolve nexibus
Paradisi quo divisi exulamus aditum
Nobis pande quod ob grande nimis potes meritum
Illic patrem atque matrem meam fac constitui
Et bonorum eternorum ubertate perfrui
Regem celi pro fideli semper ora populo
Ut ab isto duce Christo eruamur seculo

Deo cara nobis para viam ad celestia
Ubi frui Christi tui mereamur gloria
Auctor mundi qui effundi tuo ventre voluit
Se amare et servare nobis det quod docuit
Pater deus, fili deus, deus alme spiritus
Per eterna nos guberna deus unus secula — amen.

Celi porta per quam orta salus est fidelium:
Porta lucis que perducis ad perhempne gaudium
Virgo clara que ignara virilis consorcii
Meruisti esse dei mater Christi filii
Virgo prudens que excludens prime culpam femine
Gestas fructum non productum ex virili semine
Sume vota ne remota tuis sis supplicibus
Sed intende et defende nos a malis omnibus
Multa de te sunt prophete locuti presagia
Non ignari singulari te ditandam gracia
Nam qui nasci atque pasci tua carne voluit
Nec scripturis nec figuris tuas laudes tacuit
Prima parens sensu carens meruit interitum
Dum serpenti se fallenti credit gustans vetitum
Causa plane tu humane salutis precipua
Cui causa quondam clausa patet celi ianua
Nam spernendo et cavendo blandimina (sic) seculi
Quod mirum caput dirum contriuisti sabuli
Serpens dirus suum virus Eve dando nocuit
Sed prudentem tuam mentem fallere non potuit
Tu primatum et ducatum gerens continentium
Casti gregis chorum regis per callem egregium
Mundi florem contra morem tui spernens generis
Carnis curam et naturam cohibendam fuggieris
Viam rectam et perfectam pandens te sequentibus
Ut modestis et honestis se perornent moribus
Nam mundana prorsus vana docuisti gaudia
Fugitiva et nociva falsa deceptoria

Mater Eua morte seva prolem suam perdidit
Tua fides qua renides nobis vitam reddidit
Tu preclarus es thesaurus omnium karismatum
Sane plenus et amenus ortus es aromatum
Fons redundans reos mundans aquarum viventium
Hanc qui non peribunt bibunt sed habent remedium
Fons signatus non turbatus bestiarum pedibus
Non confusus sed conclusus divinis uirtutibus
Exquisitis margaritis ornantur monilia
Sed tuorum plane morum maior extat gracia
Solent mire delinire uernantes areole (sic)
Quam plus grata unat [1]) sata celestis agricole
Flores uerni solent cerni voluptate nimia
Tu delectas mentes rectas precellenti gracia
Nam si flores dant odores et decorem preferunt
Mox marcescunt et arescunt nec durare poterunt
Tuus viror quem plus miror non est coruptibilis
Non marcescit nec decrescit sed est immutabilis
Tua fama tymiama balsamumque superat
Dum flagrescit mentes pascit et a morte liberat
Nunc dati sunt prostatti sicut dicis cantico
Et abiecti sunt prouecti honore mirifico
Uniuersus est aspersus mundus Christi gracia
Qui te matre sine patre natus regit omnia
Concubine et regine tuas laudes predicant
Lingue gentes iam credentes tibi rite supplicant
Te laudantes et mirantes pulchre Syon filie
Illustrari et ornari tua gaudent specie
Tu (sic) decoram ut auroram uniuersis preferunt
Te electam et perfectam te reginam asserunt
Que est ista tam uenusta elegans et inclita
Que tot donis tot coronis est virtutum predita
Turturinas habens genas columbinos oculos
Speciosa ut columba ad aquarum rivulos
Cuius vita insignita cunctis est uirtutibus

---

[1]) l. c. vernant.

Cuius gesta sunt honesta pro cunctis viventibus
Que pigmentis et unguentis cunctis est suavior
Speciosis prorsus rosis liliisque gracior
O felicem genitricem cuius sacra viscera
Meruere continere continentem ethera
Felix lectus in quo tectus rex uirtutum latuit
Felix venter quo clementer carnem deus induit
Felix sinus quo diuinus requievit spiritus
Felix alvus qua sit salvus homo fraude perditus
Felix thorus et decorus istius puerpere
Quam maritus ut est ritus non presumpsit tangere
O mamilla cuius stilla fuit huius pabulum
Qui dans terre fructus ferre pascit omne seculum
Hac in domo deus homo fieri disposuit
Hic absconsus pulcher sponsus vestem suam induit
Hic natura vinci iura novo stupet ordine
Rerum usus est exclusus pariente virgine
Mater dei nostre spei causa et exordium
Posce natum ut optatum nobis det remedium
Istum cecum sana precum tuarum suffragio
Ut per viam ire sciam tuo gratam filio
In hac vita sic me dita donis spiritualibus
Dando pignus quo sim dignus gaudiis celestibus
De mortalis vite malis me dignanter erue
Et post mortem fac consortem quietis perpetue
Pro meorum propinquorum te salute postulo
Ut letentur et salventur ex omni periculo
O beata miserata preces meas suscipe
Et de malis universis nos clementer eripe
Pater Deus, fili Deus, dei alma caritas
Per eterna nos guberna secula deus trinitas — amen.

Animarum spes lapsarum virgo mater unica.
Gignens regem cuius legem mundi servat fabrica
Porta ducis qui per crucis salvans nos mysterium

Ad sanctorum angelorum restaurat consorcium
Sume laudes atque grates quas devotus concino
Namque scio sic me pio placiturum Domino
O beata, benedicta gloriosa Domina
Que divina medicina mundi purgas crimina
Felix mater cuius venter omni carens macula
Regem texit atque vexit qui gubernat secula
Quam sacrate quam beate manus atque brachia
Que paverunt que gesserunt per quem vigent omnia
Culpa Eve corruptele fecit nos obnoxios
Tu captivos adoptivos facis dei filios
Virgo mitis imperitis lumen da sciencie
Et afflictis pro delictis posce munus venie
Que es sola plena scola uirtutum celestium
Intuere et medere morbis te poscentium
Quis narrare quis pensare tua possit merita
Per quam gratis captivatis est libertas reddita
Non est sensus sic extensus ut tot laudes differat
Nec humanum os tam sanum ut tot voces proferat
Nullum nevum nichil sevum nil quod ledit contines
Tam decore quam honore universis premines
Omnes orent et honorent tuam excellentiam
Quamvis plene nullus bene tuam narrat gloriam
Licet digne tam insigne nullus laudet meritum
Magnum tamen est iuuamen hoc fateri debitum
Stella maris que preclaris emicas uirtutibus
Predicata et laudata a supernis civibus
Ab errore tuo more pereuntes libera
Fac redire et largire graciarum munera
Primum fidem nobis quidem tuis auge precibus
Et da nobis ut te probis imitemur actibus
Spe labentes firma mentes, caritate robora
Fac concordes pelle sordes, excusa facinora
Jesse proles solve moles que me premunt scelerum
Atque pacem da feracem perfectorum operum
Truculentus et cruentus hostis instat nimium
Nempe certat ut subvertat me per carnis vicium

Nunc latenter nunc patenter non cessat irruere
Querens artem atque partem qua possit subripere
Conservare me dignare gloriosa Domina
Et relide homicide furentis conamina
Sermo vanus aut insanus michi non subripiat
Non auditus non pruritus gule me deiciat
Non me tactus aut olfactus ad peccandum excitet
Non me visus sui risus aut furor precipitet
Sic nociua incentiva sopiantur corporis
Ut frigescant et quiescant praui motus pectoris
Sit serena mens et plena spiritali gaudio
Illustrata et purgata vere lucis radio
Meum pectus sic affectus caritatis repleat
Ut ab eo quicquid deo displicet removeat
O Maria vite via plena dei gracia
Inter deum et hunc reum precor ut sis media
Funde precem ne in necem decidam perpetuam
Ut sim castus atque fastus huius mundi respuam
Ille ductor et instructor adsit michi spiritus
Qui te mundam et fecundam fecit esse celitus
Illa inquam ne delinquam me conservet gracia
Qua replevit te qui flevit inter tua brachia
Orbis rector et protector noster clementissime
Nos invise, ut elise convalescant anime
Lumen sparge tue large super nos clemencie
Atque mestis da celestis solamen leticie
Dei fili ex hostili serva me fallacia
Da ut fiam per Mariam tua dignus gracia
Ob amorem et honorem matris tue tribue
Ut cum bonis fruar donis quietis perpetue
Te rogamus et laudamus per ipsius meritum
Ut eterni nobis regni clemens pandas aditum
Pater deus, fili deus, deus alma caritas
Per eterna nos guberna secula deus trinitas — amen.

O regina quam divina preelegit gracia
Cuius partus sacrosanctus instauravit omnia
Que odorem gratiorem thure das et balsamo
Qua excelsus est egressus ut sponsus de thalamo
Mater regis per quam legis panduntur mysteria
Cuius natum olim uatum canebant preconia
Fons virtutum da ut lutum viciorum deseram
Mentis visum atque nisum ad superna transferam
Sic infundas qua redundas cordi meo graciam
Ut terrena fide plena preditus despiciam
Mater dei cordis mei munda penetralia
Ac meorum labiorum dilue contagia
Ut peccatis expugnatis deum honorificem
Et a corde pulsa sorde laudes tuas predicem
O benigna laude digna quis te possit colere
Que ditari singulari meruisti munere
Cum aurora sit decora quando rubens oritur
Comparata minus grata minus pulchra cernitur
Luna clara quando parta nullis tecta nubibus
Sed majorem tu fulgorem p . . . is [1]) infers mentibus
Cunctis horis lux fulg . . . . . [2]) nos letificat
Nam vix una nocte luna . . . . . [3]) emicat
Luna plena sic amena sed defectum patitur
Modo patens modo latens nunquam staret (sic) noscitur.
Tu chorrusca nunquam fusca nostri dux itineris
Non obtecta sed electa sicut sol aspiceris
Est revera solis spera mira luce predita
Sepe tamen ob velamen nobis est abscondita
Tu preclara namque rara, cuncta supergrederis
Que nec tectum nec defectum aut occasum pateris
Tota munda et iocunda, tota es mirabilis
Tibi vita nec audita nec est visa similis
Ciues poli tue proli semper cantant gloriam

---

[1]) Hommejus habet: *paris* locus hic quemadmodum et sequentes in autographo deleti punctis distinguuntur.

[2]) fulgoris tui.

[3]) super terram

Venerantes et mirantes tuam excellenciam
Angelorum nempe chorum dignitate superas
Principatus potestates et virtutes ceteras
O quam grata et beata tua est memoria
Actiones et sermones tui sunt remedia
Cuncta recta et perfecta cuncta sunt salubria
Ex his venit que nos lenit vitalis flagrancia
Gratulamur et conamur laudes tuas canere
Quamvis totum cor devotum nequeat exprimere
Sic densa sic immensa laudis tue copia
Ut profunda et facunda succumbant ingenia
Nemo prebet quantas debet laudes tue glorie
Qua processit qui repressit actorem malicie
Benedicta que relicta vana carnis gloria
Eternorum gaudiorum extitisti nuncia
Benedictus qui afflictus crucis in patibulo
Nos salvavit et donavit pacem suo populo
Virgo meritis infinitis predicanda laudibus
Tuum natum fac placatum cunctis te colentibus
Da perfectum intellectum quo devitem noxia
Fac me nosse et da posse que sunt utilia
Curam gere ut sincere conuersari studeam
Et devotus carnis motus spiritu coherceam
Mater agni qui tyranni victor cepit spolia
Quo elisi paradisi caremus letitia
Noxas dele parentele mee tuis precibus
Et da cunctis michi iunctis frui bonis omnibus
Virgo sancta mater casta David proles inclita
Pia prece nos de nece peccatorum suscita
Proles Jesse per quam fesse roborantur anime
Fac nos fortes et cohortes tenebrarum reprime
Ab his telis tuos velis supplices defendere
Quibus perit quisquis querit carni satisfacere
Virgo lenis nos a penis salva gehennalibus
Nec substerni nos inferni sinas cruciatibus
Vitam letam et quietam fac nos semper agere
Ut virtutis et salutis gaudeamus munere

ZBIÓR... 10 187

Supplex oro ut in choro te sanctorum videam
Et divine sine fine dono lucis gaudeam
Jesu Christe per quem iste mundus primo factus est
Homo deus per quem reus homo liberatus est
Metuende rex defende nos a malis omnibus
Redde vicem hanc felicem Mariam colentibus
Ut restaures nos hec aures tuas pulset precibus
Hec sustentet et presentet tuis nos aspectibus
Rex eterne pio cerne supplices intuitu
Et illustra corda nostra tuo sancto spiritu
Propter illam que mamillam tibi dedit parvulo
Munimentum et augmentum tuo presta populo
Pastor bone a leone tuas oves libera
Et cum illis que in celis gaudent nos annumera
Regi magno laus et agno, patri atque filio
Flaminique qui utrique compar est imperio.

Beatarum feminarum virgo beatissima:
Illum gerens qui nos querens visitavit infima
Regis mater cuius pater non cognouit feminam
Mater eius mundi huius qui gubernat machinam
Que celesti adimplesti totum orbem dogmate
Nos emunda quo fecunda facta es karismate
De terreno fac me ceno nisu mentis surgere
Atque totum meum votum ad summa dirigere
Ut non segnis summis regnis admisceri studeam
Ne ab istis exul tristis sine fine maneam
O beata fiant grata nostra tibi cantica
Nec sit vilis hec exilis tibi laus et modica
Grates solvo dum revolvo quanta nobis feceris
Dum perpendo quam horrendo malo nos subtraxeris
Crimen Eve fecit breve vite nostre spacium
Infinite per te vite nobis datur gaudium
Non est iustum tam venustum opus et piissimum
Oblivisci quod addici convenit potissimum

Immo vere hoc silere magnum est periculum
Quo purgari et salvari constat omne seculum
Predicandus et laudandus tui fructus uteri
Tua gesta manifesta debent cunctis fieri
Gabrielis est de celis ad te factum nuncium
Quod completum hosti metum nobis dat presidium
A preclara missus aula sublimique solio
Fert secreta que repleta sunt perhempni gaudio
Sic legatus destinatus ob regales nupcias
Petit terras, ut supernas . . . . . [1]) amicicias
Ad terrenas officinas est elapsus ethere
Dei nutum et statutum tibi curat pandere
Ad te tendens que resplendens eras styrpe regia
Deo cari et preclari regis David filia
Mente mitis margaritis graciarum predita
Nulli nocens, omnes docens, vita Deo placita
Iam adulta et inculta non mente sed corpore
Sancta vultu, sancta cultu prorsus sancta pectore
Primis annis plena magnis thesauris sciencie
Deo cara et ignara tocius malicie
Vincens sexum, et complexum carnalem despiciens
Deo placens sui tacens, suum os aperiens
Corde prudens semper studens legis observancie
Ex his sane non humane laudem querens glorie
Accione et sermone inreprehensibilis
Et cunctarum graciarum fulgore mirabilis
Divinorum secretorum lator ad te properat
Fert archanum quod humanum genus fide liberat
Nec silendum quam stupendum honorem exhibuit
Te mirante, nam hoc ante nulla nec post meruit
Hic legatus est testatus cunctis te precellere
Plane quando te mirando salutavit genere
Pandit ore cum honore quod futurum noverat
Et declarat quod rex parat qui te obsecrauerat
Salutavit, nunciavit dei beneficium

---

[1]) Hommejus l. c.: *pandat.*

Ore blando declarando quod haberes filium
Primum ave post suave depromit mysterium
Quod est ingens et pertingens ad salutem omnium
O Maria deo digna plena inquit gracia
Benedicta et beata secula per omnia
Amans deum apud eum invenisti graciam
Qua repleta eris leta prolem gignens regiam
Ne formides sola fides dabit tibi filium
Contra morem salvatorem generabis omnium
Mater eris et diceris omnis orbis domina
Eris parens sed non carens castitate pristina
Ne turberis ne mireris audiens quod paries
Gignes quidem sed ut pridem uirginem te senties
Appetitus et pruritus carnis ignorabitur
Partum tamen in te flamen sanctum operabitur
Summa virtus atque sanctus te replebit spiritus
Et cunctorum seculorum rex tuus sic genitus
Eris pregnans namque regnans in eternum Dominus
Sumet corpus per quod opus mundi tollet facinus
Sic salvabit quem purgabit a peccatis populum
Regnaturus et daturus regnum his in seculum
Exultabunt et laudabunt te fideles femine
Erunt omnes nationes tuo salve germine
Credidisti quod audisti mente devotissima
Ante partum et post partum manens integerrima
Ut scripture predixere facta es puerpera
Jam cum nato coronato regnas super ethera
Uniuerse iam conuerse gentes te magnificant
Te precantur te mirantur ac devote predicant
Sunt celestes chori testes quibus es preposita
Te cunctorum electorum transcendisse merita
Totus orbis te pro morbis et necessitatibus
Deprecatur ut fruatur optatis successibus
Te laudamus et rogamus feminarum gloria
Tuam prolem verum solem nobis reconcilia
Nos conserva ne caterva ledat aduersantium
Atque cecis tue precis porrige subsidium

Preces funde ne immunde succumbam cupidini
Ut mens mea non sit rea in conspectu Domini
Stella maris que ignaris subvenis et perditis
In hoc valo nos a malo tuis salva meritis [1])
Nec amaris patiaris absorberi fluctibus
Qui extollunt atque colunt te devotis mentibus
Virgo mitis ab ignitis iaculis me libera
Quibus cadunt qui non vadunt tua per itinera
Gemebundus fero pondus culparum ingentium
His solutum ad uirtutum trahe me fastigium
Alma virgo supplex rogo tuam excellenciam
Ut eternam per te cernam tui nati gloriam.

O Messia de Maria nate semper virgine,
Qui purgasti et salvasti mundum tuo sanguine.
Actor vite nobis mitte veritatis spiritum
Ut sciamus et agamus quod est tibi placitum
Da virtutem ut immutem usum pravi operis
Dona inquam ut relinquam cursum vite veteris
Rex immense me recense in terra viventium
Nec sis memor quibus premor peccatorum omnium
Culpas lava quibus praua sordet conscientia
Ut sincera mente uera comprehendam gaudia
Nec in lacum me opacum permittas descendere
Quo mittuntur qui premuntur peccatorum pondere
Lux eterna sic guberna quos vocasti filios
Ut incestus atque questus [2]) devitemus noxios
Judex juste rogamus te ut des cunctis veniam
Qui Marie matris tue diligunt memoriam
Sit divine sine fine decus atque gloria
Majestati qua creati sumus nos et omnia — amen.

---

[1]) Versus hic deest in Homm: Suppl. Patr.
([2] Homm: l. c. *ut incessus atque gressus.*

Virgo splendens que transcendens electorum ordines
Magistratum et primatum sanctitatis obtines,
Que enixa non amissa castitate Dominum
Via pacis ire facis nos ad patrem luminum
Stella maris que testaris erroris itinera
Relinquenda et agenda nove lucis opera
Fons uirtutum sic pollutum meum os opifices
Ut favore digna fore mea verba judices
Importunus et indignus tuis sum preconiis
Cum obsessus et oppressus multis sim flagiciis
Tamen spero quod non ero expers voti penitus
Si te colam per quam solam est ad vitam reditus
Benedicta cuius vita summo regi placita
Hostem stravit, culpam lavit, restauravit perdita
Mater dei preces ei funde que nos muniat
Preces funde ut secunde queque res eveniat
Tuas preces efficaces esse nunquam ambigit
Quisquis illum quem pusillum lactavisti diligit
Virgo lenis a venenis me draconis libera
Cuius doli celsa poli labefactant sydera
Pensa pensa qua immensa carnis sit fragilitas
Quam iniquum inimicum nostra fert humanitas
Dei aula circumvalla tuo nos munimine
Reos solve, justos fove imbecilles sustine
Mediatrix et salvatrix infirmarum mencium
Fave votis dans egrotis optatum remedium
Cecis lumen et acumen caligosis repara
Leva pressos iuva fessos merentes exhilara
Egenorum et uinctorum consolare gemitum
Peregrinis et captivis gratum posce reditum
Et letantes navigantes veniant ad lutora (sic)
Violentos claude ventos mota sedans equora
Inimicos fac amicos et benignos invicem
Ut non grauem sed suavem sentiamus iudicem
Pro iudeis licet reis tuum roga filium
Ut agnoscant hunc et poscant ejus adjutorium
O magistra et ministra uere sapientie

Fac me rectum et perfectum in via iusticie
Posce natum ut reatum meum ipse deleat
Et implora ut in hora mortis nil me terreat
Ora regem ut sic legem ipsius custodiam
Ut ex mundo transeundo letus hunc aspiciam
O beata sic peccata tuis dele precibus
Que commisi paradisi ut quiescam sedibus
Te colentes fac gaudentes cuncta pellens noxia
Et procura ut mansura perfruamur gloria
Maris stella sic compella aures summi iudicis
Ut nos festis rex celestis societ angelicis
Ut in sorte et cohorte superuorum civium
Numeremur et letemur in terra viventium.

Vite dator et plasmator ac redemptor hominis,
Clavis David quem portauit uenter alme uirginis
Benedicte rex dimitte cuncta michi debita
Que contraxi nam hec auxi semper agens vetita
Heu quam male spiritale baptismi mysterium
Violavi, nam fedavi me per omne vicium
Male feci quod subieci me pravis spiritibus
Seruiendo et favendo sceleratis factibus
Fili dei cordis mei dissipa caliginem
Ne descendam in horrendam inferni voraginem
Interuentu et obtentu matris tue virginis
Me timore et amore tui reple nominis
Pius esto et memento quid pro nobis feceris
Pro indignis et malignis quanta sustinueris
Preces audi et custodi nos a cunctis hostibus
Exoratus et placatus matris tue precibus
Intercedat hec et reddat nobis te placabilem
Que portavit atque pavit lacte factum humilem
Propter eam queso meam munda conscientiam
Ne offendam reverendam vultus tui gloriam
O beate pietate tua me iustifica

Quid gerendum quid dicendum michi semper indica
Deus homo fac de domo nos exire carceris
Et iam dones mansiones quibus ipse cerneris
Tuum vultum nunc occultum tuis iam fidelibus
Manifesta atque presta pacem te colentibus
Fac intrare nos preclare tue domus atria
Atque bonis mansionis nos superne sacia
Tibi nato cum beato patre laus et gloria
Flaminique qui utrique compar est per omnia.

Laus fidelis Israelis uirgo plena gracia
Que dum paris non priuaris uirginali gloria
Quam prescitam et electam Deus ante secula
Benedixit et promisit per natum oracula
Jesse virga sic nos purga viciorum sordibus
Ut remotis hiis (sic) devotis te laudemus mentibus
Insensatos et ingratos esse dei gracie
Se ostendunt qui non reddunt laudem tue glorie
Sese fraudat qui non laudat genitricem domini
Qui non orat hanc ignorat quid sit datum homini
Precor ergo sacra virgo ut meum obsequium
Sit acceptum, nec ineptum sit laudantis studium
Benedictus sit beatus tui fructus uteri
Cuius dono pax humano restauratur generi
Quam iocundum lux in mundum venit indeficiens
Carne sumpta ex innupta matre nobis oriens
Res novella, quod puella regem nostrum genuit
Regem magnum, nec sic dampnum pudoris sustinuit
Quam sacrata et beata genitricis ubera
Ex qua natus et lactatus est qui regit sydera
O mamille quibus ille parvulus nutritus est
Jussu cuius mundi huius ornatus perfectus est
Prothoplasti culpa cuncti gloriam amisimus
Per consortem eius mortem geminam incurrimus
Per Mariam dum Messiam eius natum sequimur

Immortales et equales angelis efficimur
Dei mater fac gratanter tua nos sollempnia
Celebrare et vitare carnis desideria
Virgo mitis impeditis libertatem postula
Pelle falsa et relaxa delictorum vincula
Maris stella, seda bella, seda malos homines
Ne nos mergant aut dispergant mundi huius turbines
In hoc mari dominari non permittas spiritus
Quibus mentes imprudentes subruuntur funditus
Ex hoc freto tuo peto erui presidio
Et postremo in supremo collocari gaudio
Iter tutum per uirtutum gradus michi prepara
Pressum leva, ne in seva miser ruam tartara
Magnum honus (sic) gesto pronus culparum congerie
Onus grave quod est prave pena conscientie
Audiendo et videndo uerbis et operibus
Me destruxi et seduxi variis erroribus
Virgo clemens tuam gemens precor excellentiam
Ut cunctorum delictorum michi poscas veniam
Mater bona mente prona deprecor ac supplico
Da uirtutem ut non nutem impetu demonico
Te requiro ut a diro hoste me custodias
Et coronam sempiternam michi dari facias
Sit voluntas, nam facultas tuum velle sequitur
Quicquid voles tua proles dare non morabitur
Virgo pulchra fulgens ultra cuncta celi sydera
Postulamus ut sumamus per te vite munera
Curam gere, ut videre mereamur filium
Quere pacem ne minacem vibret in nos gladium
Meam vitam fac munitam fide et operibus
Ut ad cenam intrem plenam bonis immortalibus
Dei uerbum qui superbum cruce vincens zabulum
Expiasti prothoplasti noxam tuum populum
A malignis pro indignis patiens crudelia
Ut terrenos et egenos sublimares gloria
Rex celestis sic modestis me perorna moribus
Ut bonorum eternorum dignus sim muneribus

Munimentum sit credentum eius intercessio
Que te pavit et gestavit sacrosancto gremio
Reis parce qui ab arce missus es etherea
Carne sumpta ut corrupta restaurares terrea
Tua mundet et fecundet corda nostra gracia
Ut virtutum ferant fructum expellendo vicia
Innocenter et prudenter fac nos cuncta gerere
Ne phantasma tuum plasma possit ullum fallere
Fac me cautum atque promptum in hoc vite stadio
Ut post fletus fruar letus summe pacis bravio.

Stella maris singularis mater excellentie,
Que post natum principatum tenes sanctimonie
Mater nati summi patris ex qua nasci genitus
Et dignatus per quem datus est ad vitam reditus
Roga Christum ut auditum prebens te colentibus
Nos gubernet et exornet gracie muneribus
Salve uirgo que nos iugo absolvisti criminis
Quo ligavit nos et stravit primi lapsus hominis
Jesse virga omnis lingua debet te percolere
Tibi gentes debent grates atque laudes reddere
Nam dum uerbum sempiternum summi patris generas
Tuo partu a reatu nos antiquo liberas
Reges multi atque iusti per divinam graciam
Inspirati tui nati poscebant presentiam
O beata revelata te per nunc prophetyca
Sunt secreta et impleta legis prisce mystica
Virga florem contra morem atque fructum arida
Germinavit que signari quod flores grauida [1])
Tu nimirum nunquam virum fassa prolem regiam
Edidisti nec sensisti pariens tristiciam
Stella maris que dum paris non perdis signaculum
Castitatis a peccatis tuum solve servulum

---

[1]) Homm. l. c. *germinavit, quae signavit quod tu fores gravida.*

Virgo splendens que ascendens sicut fumi uirgula
Procedentis ex pigmentis, omni cares macula
Fit salutis causa cunctis quod te Deum credimus
Genuisse et mansisse uirginem asserimus
O Maria prece pia nobis fer auxilium
Cuius nomen sit solamen miseris et gaudium
Nomen sanctum per quod planctum eternum evasimus.
Nomen bonum per quod donum salutis accepimus
Jesse virga tuum roga benedictum filium
Ut nos servet et enervet fraudes aduersancium
O beata, postulata nobis clemens obtine
Redde tutos et exutos nos ab omni crimine
Dei mater incessanter nobis posce veniam
Et cunctorum commodorum confer affluentiam
Aufer bella et flagella, famem, pestem, gladium
Tribulatis pietatis impende solatium
Pax et quies nostros dies faciant letissimos
Ne languores an merores nostros grauent animos
Mater bona nobis dona tuum patrocinium
Ut regnemus et laudemus tuum semper filium
Factor orbis qui pro nobis natus es ex femina
Crucis pena aliena qui purgasti crimina
Ad te clamo ut ex hamo me peccati liberes
Et corone sempiterne donativo muneres
Matris prece me de nece quam formido libera
Pelle metum, fac me letum cuncta sana uulnera
Rex virtutum fac devotum me in tue laudibus
Genitricis que pudicis gessit te visceribus
Eius laudes contra fraudes inimici faciant
Nos invictos et afflictos a malis eripiant
Rex perhempnis fac me regnis gaudere celestibus
Cum amicis genitricis tue sanctis precibus
Inter oves quas tu foves pietatis gracia
Me recense, atque mense tue bonis sacia
Illibate matris nate Christe spes fidelium
Da cum sanctis ignorantis finem regni gaudium

Tibi nato cum beato patre laus et gloria
Flaminique qui utrique compar est per omnia.

Mater dei qer quam rei consecuntur veniam
Que vicisti maledicti serpentis astutiam
Benedicta fac nos ita tua festa colere
Ut venturam per te iram possimus evadere
O insignis ut te dignis valeamus laudibus
Venerari fac mundari nos a culpis omnibus
Te laudare predicare atque benedicere
Delectantur qui conantur ad summa pertingere
Nam et ipsi quondam missi celi cives incliti
Congaudebant nec tacebant quanti esses meriti
Virgo felix per quam celis atque terris gaudium
Est tributum que virtutum gemmis fulges omnium
Deprecare ut vitare nos peccata faciat
Rex eternus ne infernus post mortem degluciat
Virgo sancta cerne quanta perferamus iugiter
Temptamenta et sustenta nos ut stemus fortiter
Heu quid feci cur me neci tradidi perpetue
Vanitate captus vite brevis et exigue
Quantis visus sum elisus et auditus lapsibus
Gustus, tactus, et olfactus vulneratus sensibus
Virgo mitis, ad te tristis et merens confugio
Meliorem ad languorem curam non invenio
Te rogare singulare lapsis est remedium
Sanitatis vulneratis per quam datur gaudium
Te requirat qui suspirat pressus mole criminum
Habens ratum quod placcatum reddes ei dominum
Deo vincta potes cuncta dare te rogantibus
Cum benignis et malignis imperes spiritibus
Que seductis spes salutis esset aut solatium
Si non nobis factor orbis daret hoc remedium
Si divina medicina defuisset . . . . . [1])

[1]) Homm. l. c. *vulneri.*

Quid facturi quo ituri nos eramus miseri
Mater prima nos ad ima suo traxit crimine
Nunc reatus est ablatus tue prolis sanguine
Nunc regressus est concessus ad superna gaudia
His qui uincunt et relinquunt mundi desideria
Cunctis sanctis es pro tantis grata beneficiis
Cunctis clara et preclara magnis priuilegiis
Virgo mitis a delictis nos emunda precibus
Ut purgati simus apti iungi celi civibus.

Lumen verum factor rerum mundi rector fabrice
Tot procellis, tot flagellis nos afflictos respice
In diebus nostris rebus nos secundis sustine
Et custodi nos ab omni incorruptos crimine
Fide muni nos et uni karitatis munere
Nullus terror, nullus error possit nos subvertere
Rex eterne a gehenne salva nos supplicio
Quos peccato solvis, dato mortis tue precio
Prece matris, nos ab atris, libera spiritibus
Ne cum ipsis pro commissis dampnemur reatibus
Jesu bone visione tua nos letifica
Sic guberna nos ut regna consequamur celica
Tibi nato cum beato patre laus et gloria
Flaminique qui utrique compar est per omnia. amen.

O salutaris virgo, stella maris
Generans prolem equitatis solem
Lucis actorem retinens pudorem
Suscipe laudem.

Celi regina per quam medicina
Datur egrotis gracia devotis,
Gaudium mestis, mundo lux celestis,
Spesque salutis.

Aula regalis, virgo specialis,
Posce medelam nobis et tutelam,
Suscipe vota precibusque cuncta
Pelle molesta.

Virtutum chori summo qui rectori
Semper astatis atque jubilatis
Ovis remote memores estote,
Nosque juvate.

Felices estis patrie celestis
Cives cunctorum nescii malorum,
Que nos infestant miseramque prestant
Undique vitam.

Unde rogamus atque supplicamus,
Ut foveatis atque muniatis
Vestros conservos quorum rex super nos
Cum patre regnat.

Patriarcharum atque prophetarum
Pollens senatus diluat reatus
Sedens in thronis renitens coronis
Vestibus albis.

Ordo sanctorum nos apostolorum
Regat docendo foveat regendo
Votis intendant supplices defendant
Vincula solvant.

Pacis augmentum poscat innocentum
Grex candidatus, quos rex perturbatus
Iussit necari metuens privari
Culmine regni.

Triumphatores mundi qui terrores
Fide vicerunt, gloriam spreverunt
Nobis suorum prestent triumphorum
Gaudia secum.

Impetret votum chorus sacerdotum,
Nec non cunctorum cetus confessorum
Omnes qui gratum deo famulatum
Exhibuerunt.

Grex virginalis oret ut de malis
Seculi presentis simul et sequentis
Eripiamur et'que postulamus
Accipiamus.

Universorum cunei sanctorum
Celo regnantes audiant rogantes,
Quibus adiuti mereamur uti
Luce perhempni.

Omnes electi compotes effecti
Vite beate dominum rogate,
Nobis ut letam donet et quietam
Ducere vitam.

Prestet levamen nobis et iuuamen
Quo mundi fluctus gehenneque luctus
Sic evadamus, ut quod perobtamus
Optineamus (sic).

Lux sempiterna pie nos guberna
Pater ac nate parque deitate
Spiritus sancte deus unus ante
Secula trinus — amen.

Explicit egregium Bernadi monachi opus.